

MUUKALAINEN MUUTTAA KAUPUNKIIN

Torjunnasta erilaisuuden hyväksymiseen – paikallisten reaktioita Jyväskylään siirtyvään avovankilaan

Anni Laitinen

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
YHTEISKUNTATIETEIDEN JA FILOSOFIAN LAITOS
SOSIOLOGIA
KANDIDAATINTUTKIELMA
KEVÄT 2020

SISÄLLYS

1	Johdanto.....	3
2	Naapurina vankila – ja vankiyhteisö	4
2.1	Nimby ja lulu – määrittelyjä ja muutoksia eri tasoilla	4
2.2	Nimby ja lulu tutkimuskentällä	5
2.3	Käsitteet työkaluina taustasyihin.....	7
3	Sosiaalinen torjunta	9
3.1	Ulkopuolisena alkuperäisyhteisöön.....	9
3.2	Normaalius, poikkeavuus ja stigma yhteisöelämässä	10
3.3	Leimaaminen sosiaalisen torjunnan selittäjänä	11
3.4	Vankilan funktio ja rangaistuksen merkitykset.....	14
4	Aiheen ja aineiston esittely.....	15
4.1	Aineistosta.....	15
4.2	Menetelmät.....	18
4.3	Kvantifointi aineiston selkeyttämisen tukena	19
5	Tulokset	20
5.1	Tervetuloa vankila.....	21
5.2	Vankilan vastustus.....	24
5.3	Erilaisten torjumista, samanlaisten hyväksymistä?	27
6	Pohdinta.....	29
7	Aineisto.....	32
8	Lähteet	35

1 Johdanto

Vankila mielletään usein suljetuksi rakennukseksi, joka pitää sisällään myös suljetun ihmisyhteisön. Avovankila on laitoksena toisen tyyppinen, sillä vangeilla on yksilökohtaisia oikeuksia liikkua vapaana, jolloin pelkän vankilarakennuksen lisäksi myös vankiyhteisöstä tulee aluetta muokkaava naapuri. Vankilaelämä ja -maailma ovat monelle tuntemattomia ja vieraita, mikä puolestaan voi aiheuttaa huolta tai jopa pelkoa paikallisissa uuden vankilan tullessa lähialueelle. Esimerkiksi tästä syystä joissakin ihmisissä herää torjuntareaktio, jota voidaan kutsua nimby-reaktioksi. Vankila usein luetaan ei-toivottujen hankkeiden, lulujen, listalle. ‘Nimby’ (lyhenne engl. Not In My Backyard) ja ‘lulu’ (lyhenne engl. Locally Unwanted Land Use) ovat käsitteitä, jotka ovat syntyneet asutuksen läheisyyteen sijoitettavien ei-toivottujen hankkeiden ympärille. Näiden käsitteenmäärittelyjen ja avausten pohjalta syntyy reitti tarkastella ilmiötä empiirisesti. Tässä tutkielmassa sivutaan Carissa Schivelyn (2007) kirjallisuuskatsausta, joka kartoittaa erilaisia tutkimuksia nimby- ja lulu-aiheista viimeisen 40 vuoden aikana. Ilmiötä on tutkittu paljon, ja tutkimusta on tehty myös Suomessa, erityisesti nimby-ilmiöön liittyen. Nimbyn ja lulun ympärillä käyty keskustelu ja tehty tutkimus eivät kuitenkaan muodosta yhtenäistä kokonaiskuvaa aiheesta. Niin sanotut lulut ovat ominaisuuksiltaan hyvin erilaisia ja niitä vastustetaan eri syistä. Esimerkiksi vankilasta erityisen lulun tekee se, että sen keskeinen ominaisuus on uusi ihmisyhteisö. Tämän erityispiirteen vuoksi hyödynnän tutkielmassani enemmän kansainvälistä tutkimusta, sillä aiheen tutkimus erityisesti vankiloihin liittyen, on Suomessa ollut vähäistä.

Pelkkien ensireaktioiden sijaan, ihmisten vastahakoista reagoitua ja epämiellyttävänä pidettyjen hankkeiden taustalla olevia syitä lähdetään tässä tutkielmassa tarkastelemaan yksilökohtaisemmin. Poikkeavuuden, eli jonkinasteisen erilaisuuden tuottaminen vieraille tai ulkopuoliseksi koetulle yksilölle tai yhteisölle, kertoo myös erilaisuuden tuottajasta itsestään. Aivan kuten mielipiteet vankilan tulosta ovat jakautuneet puolesta ja vastaan -akselille, myös erilaisuudella, poikkeavuudella ja ulkopuolisuudella on kääntöpuolensa. Samanlaisuus, normaalius ja niin sanottu sisäpuoli ovat vastinpareja edellä mainituille käsitteille, jotka tuovat aiheen kannalta välttämättömän vertailevan ulottuvuuden tutkielmaan.

Nimby- ja lulu-ilmiöiden tutkimuskentän kirjo itsessään kertoo siitä, että aiheet ilmenevät useissa yhteyksissä, ja edellä kuvatulla tavalla niiden kautta on mahdollista päästä syvemmälle tasolle, esimerkiksi torjumisreaktioita selitettäessä. Sosiologisella

tutkimuksella on tässä kohtaa selkeä jalansija. Tasapainoisen yhteiskunnan ylläpitämiseksi juuri ihmisten reaktioiden ja käyttäytymisen ymmärtäminen suhteessa tilankäytöllisiin muutoksiin – niin yksityisessä kuin yhteiskunnallisessa elämässä – on pidemmällä tähtäimellä kaikkia yhteiskunnan jäseniä hyödyttävää. Paikallisten äänen ja asukkaiden reaktioiden tulisi aina yltää päättäjätasolle asti, jotta vuorovaikutuksellinen ymmärrys syntyisi tukemaan sosiaalisesti kestävästä kehityksestä. Avoimen ja kestävästä politiikanteon tulisi olla yksi nykyaikaisen demokraattisen valtion kulmakivistä.

Avovankilan ja yhdyskuntaseuraamustoimiston yhdistyminen on valtakunnallisesti merkittävää. Kandidaatintutkielmani aineisto koostuu paikallislehti Keskisuomalaisen uutisoinnista ja lehden internetsivulla käydyistä keskustelusta tulevaan vankilaan liittyen. Tutkimuskysymykseni keskittyvät vastaamaan siihen, mitä reaktioita avovankilan siirtymisen paikallisissa herättää, ja mitkä tekijät vaikuttavat selkeästi torjuviin reaktioihin. Aineisto on rajattu marraskuun 2018 lopusta vuoden 2019 loppuun. Aihe on tällä hetkellä hyvin ajankohtainen, sillä vankilan on tarkoitus aloittaa toimintansa loppukesästä 2020. Keskisuomalaisen internetsivujen uutiset kommentteineen avaavat mahdollisuuden seurata vaiheittain suunnittelu- ja rakennusvaiheen uutisointia sekä jyväsyläläisten reaktioita. Huomioitavaa on, että uutisia ovat päässeet kommentoimaan ainoastaan Keskisuomalaisen tilaajat, jotka ovat luoneet mediatunnuksen lehden sivuille. Näin ollen esitetyt mielipiteet ovat rajoittuneet vain ksml.fi-palvelun käyttäjiin. Aineiston pohjalta esiin tuodut tulokset muodostavat ikkunan aiheeseen, joten näkökulma ei edusta koko kaupunkiyhteisön mielipiteitä ja asenteita.

2 Naapurina vankila – ja vankiyhteisö

2.1 Nimby ja lulu – määrittelyjä ja muutoksia eri tasoilla

Timo Kopomaa ja Lasse Peltonen (2008, 9) kirjoittavat teoksen *Ei meidän pihallemme!* Paikalliset kiistat tilasta -johdannossa, aineistossakin esiintyneestä nimby-ilmiöstä (Not In My Backyard) nimby-kiistoina, mikä viittaa tulkintaan ilmiön vuorovaikutuksellisuudesta. Kyseessä on vähintään kahden eri osapuolen erilaiset näkemykset tietyn hankkeen sijoittamisessa. Kopomaa ja Peltonen kuvaavat ilmiön liittyvän hyvinkin erityyppisiin tilanteisiin. Esimerkiksi huoli paikallisista ympäristö- ja terveysriskeistä, epäluottamus hankkeen toteuttajaa kohtaan sekä uhka alueen sosiaalisen ilmapiirin muutoksesta ja kunnan

mahdollisista lisämenoista nousee vastustajissa. Tyypillinen ajattelutapa ilmiössä on myös se, että hanke hyväksytään sinänsä, mutta ei haluta sitä toteutettavaksi omaan naapurustoon. (Kopomaa & Peltonen 2008, 9–10.) Nimby voidaan myös määritellä vastahakoiseksi reaktioksi jotakin epämiellyttävää hanketta tai laitosta kohtaan, jota ei haluta lähelle omaa elinympäristöä (Martin 2000, 266). Myös reaktio-sanan käyttö viittaa oletukseen asian vuorovaikutuksellisuudesta.

Kansainvälisessä tutkimuksessa on tutkittu nimby-ilmiötä laajemmin, ja eri yhteisöjen mahdollisia yhteentörmäyksiä selittämään on luotu myös uusia käsitteitä. Nimbyn yhteydessä saatetaan käyttää käsitettä lulu (Locally Unwanted Land Use), joka osaltaan selittää ja tekee konkreettisemmaksi sen, mistä nimby-reaktiossa voi olla kyse. Luluksi kutsutaan tietyille alueelle sijoitettavaa laitosta tai suurempaa hanketta, kuten tehdasta, kaatopaikkaa, moottoritietä tai vankilaa, jota usein vastustetaan paikallisesti (Krause 1992, 35). Frank J. Popper (1981, 12; 1985, 8 Krausen 1992, 35 mukaan) on esittänyt erilaisia pääasiallisia syitä, miksi tiettyjä hankkeita on vastustettu: esimerkiksi melu, esteettisyys ja haju on liitetty useisiin eri hankkeisiin. Vankiloihin, kodittomien suojiin ja joihinkin tuetun asumisen yksiköihin suhtaudutaan puolestaan vastustavasti, koska niiden yksi olennainen ominaisuus on uusi ihmisyyhteisö (Popper 1981, 12; 1985, 8 Krausen 1992, 35 mukaan).

Yhteisten, paikallisesti vaikuttavien hankkeiden suunnittelu- ja toteutusvaiheessa on aiheellista lähestyä asiaa molempia käsitteitä hyödyntäen, ja huomioida muutokset niin yksilötasolla kuin laajemminkin yhteiskunnassa. Kathleen Abrams (1988, Shichor 1992, 72 mukaan) jakaa lulun vaikutukset subjektiivisiin yksilötason ja objektiivisiin yhteisötason vaikutuksiin. Yksilötason vaikutukset liittyvät asenteisiin, uskomuksiin, mielipiteisiin ja käsityksiin. Yhteisötasolla vaikutukset voidaan nähdä taloudellisina eri muodoissa, kuten kustannuksina hankkeesta tai vaikutuksina kiinteistöjen arvoon, sekä rikollisuuden lisääntymisenä. (Abrams 1988, Shichorin 1992, 72 mukaan.) Kyseinen jaottelu tekee vain hiuksen hienon erottelun verrattaessa sitä nimbyyn, vaikka nimby voidaankin mieltää enemmän reaktioksi ja toiminnaksi lulun jäädessä konkreettiseksi hankkeeksi vaihtelevine ominaisuuksineen.

2.2 Nimby ja lulu tutkimuskentällä

Nimby- ja lulu-ilmiöiden tutkimuskenttä on sekä ajallisesti että näkökulmallisesti laaja. Yhdysvalloissa on 1980–1990-luvulla luotu pohjaa nimby-ilmiön tutkimiselle (Schively

2007, 255). Yhdysvaltalaiset tutkijat sosiologian alalla ovat tuoneet ilmi, että ilmiön tutkiminen juuri vankiloiden sijoittamisen yhteydessä on ollut vähäistä suhteessa nopeasti kasvaviin vanki- ja sitä myöten vankilamääriin (ks. esim. Martin & Myers 2005, 143–144; Opsal & Malin 2019, 1–2). Lisäksi valtion koon ja uranuurtaja-aseman kriminologisessa tutkimuksessa huomioon ottaen, ei ole ihme, että erityisesti yhdysvaltalaiset sosiologit ovat huomioineet nimby- ja lulu-ilmiöt tärkeinä tutkimusaiheina.

On selvää, että nimby- ja lulu-ilmiöt ylettyvät laajasti eri yhteyksiin, ja vankiloiden sijoittaminen kysymyksineen on vain hyvin rajattu aihe koko tutkimuskentästä. Tutkimusta aiheista on tehty pitkään, mutta erilaiset tulokulmat ilmiöihin – esimerkiksi negatiivis- tai positiivissävytteisyyden kautta – sekä hyvin erityyppisten lulujen tutkiminen, on tehnyt tutkimuskentästä hajanaisen. Seuraava alaluku avaa tätä problematiikkaa syvemmin. Ensiksi kuitenkin on syytä esitellä olemassa olevaa tutkimustietoa, jota voidaan verrata Jyväskylän Tourulan avovankilan tapaukseen.

Sarah Armstrong (2014) on tutkinut Skotlannin Addiewelliin sijoitetun vankilan suunnitteluprosessia. Aineisto koostui paikallisten tahojen ja yksityishenkilöiden kirjeistä päättäjille. Yhtäläisyyksiä Jyväskylän avovankilan sijoittamiseen ovat paikallisten kokemus siitä, että vankilan tuloon ei ole voitu vaikuttaa, samankaltaiset tunnereaktiot sekä pelko asuinalueen muuttumisesta esimerkiksi turvattomampaan suuntaan (vrt. Armstrong 2014, 555, 558–559). Lisäksi vankilan sijoittaminen paikkakunnalle ja siitä aiheutuneet tunnereaktiot eivät ole paikallisten mielestä ylänneet päättäjätasolle – todellista ymmärrystä ei siis koeta syntyneen, vaan ennemminkin kansalaisten ja asiasta päättävien välille on muodostunut kuilu (vrt. Armstrong 2014, 559). Tulososiossa esitellään näihin teemoihin liittyviä yhteneväisyyksiä Tourulan avovankilan ja Addiewellin tapauksen välillä.

Randy Martinin ja David L. Myersin artikkeli (2005) perustuu laajempaan kvantitatiiviseen tutkimukseen, jolla on selvitetty vankilahankkeen suunnitelman esittämisen vaikutuksia paikallisiin Yhdysvaltojen Pennsylvanian osavaltion lähialueilla. Martinin ja Myersin artikkeli keskittyy siihen, miten paikalliset asennoituvat tiedon pohjalta tulevaisuuden näkyisiin rikollisuuden suhteen sekä henkilökohtaiseen ja yhteisön turvallisuuteen. Tutkimuksen tulokset tarjoaisivat paljon mahdollisuuksia eri näkökulmiin tarttumiseen, mutta ensinnäkin kandidaatintutkielman laajuuden huomioon ottaen, en mene tuloksiin kovin syvällisesti. Eräs seikka on kuitenkin huomionarvoinen, joka Martinin ja Myersin (2005, 159) tutkimustuloksissa mainittiin aiemman tutkimuksen kanssa paikkaansa

pitäväksi: sitä voimakkaampaa vastustaminen on ihmisissä, mitä lähempänä he ei-toivottua laitosta asuvat (Dear 1992, 291). Aiemman tutkimuksen mukaan vähänkin kauempana asuvien kiinnostus laitosta kohtaan vähenee ja muuttuu välimatkan kasvaessa suoranaiseksi välinpitämättömyydeksi (Dear, Taylor & Hall 1980, Dearin 1992, 291 mukaan). Tulos ei ole yllättävä, ja aiemmassa tutkimuksessa on tuotu esiin, että maantieteellistä etäisyyttä voidaan pitää universaalisti vaikuttavimpana tekijänä nimby-kiistoissa (Smith 1980, Dearin 1992, 291 mukaan). Tourulan avovankilasta tulee monelle paikalliselle vain maamerkki, mutta esimerkiksi vankilaa vastustava Alakaupungin asukasyhdistys on oma pienempi yhteisönsä, jonka naapuriksi vankila tulee. Siltikään ei voida puhua suuresta ihmisjoukosta, jotka asuvat vankilan vieressä. Dear (1992, 291) huomauttaakin, että läheisyyden vaikutus täytyy silti nähdä avaintekijänä vastustamisen potentiaalisen voimakkuuden vuoksi, eikä sitä pidä aliarvioida. Vaikka vastustava ryhmä ei siis olisi suuri, heidän vastarintansa voi olla huomattava, sillä vankila tulee heidän kokemuksensa mukaan kuvaannollisesti iholle.

Aiempi tutkimus lulu-hankkeesta, joka on tyypiltään jonkinlainen sosiaalipalvelu, on tuonut esiin erilaisia selittäviä tekijöitä paikallisyhteisön vastustamisen takana (ks. esim. Dear 1992; Martin & Myers 2005). Nostan näistä esiin tässä yhteydessä Tourulan vankilan tapaukseen nähden vain olennaisimpia seikkoja. Dearin (1992, 293) mukaan yksi merkittävä asia on paikallisyhteisön ominaisuudet. Dear ja Taylor (1982, Dearin 1992, 293 mukaan) esittävät, että kaupungin keskusta-alueilla asuvat ovat hyväksyvämpiä ja sietävämpiä erilaisuutta paremmin. Tämä selittyy keskusta-alueiden sosiaalisella ja fyysisellä heterogeenisyydellä: kaupungin ytimessä taustoiltaan erilaiset ihmiset sekoittuvat ja ovat tottuneempia erilaisiin rakennuksiin ja laitoksiin kuin esimerkiksi homogeenisemmällä, vähemmän asutetulla laitakaupungilla ollaan. (Dear & Taylor 1982, Dearin 1992, 293 mukaan.)

2.3 Käsitteet työkaluina taustasyihin

Lulu-käsite vastaa konkreettista alueen muokkautumista paikallisesti, jota voidaan pitää sinänsä muuttumattomana: laitos, tehdas, kaatopaikka tai moottoritie on tullut jäädäkseen. Puolestaan nimby-kiista tai -reaktio, johon liittyy olennaisesti yksilön tai yhteisön näkemys asiasta, on muuttuva sen vuorovaikutuksellisen luonteen takia. Sosiologian professori Tapio Litmanen on tutkinut ympäristökiistoja ja suhtautuu nimby-käsitteeseen kriittisesti (ksml.fi, 27.09.2019, uutinen 18). Litmanen kuvaa käsitettä kulutetuksi, ja sivuaa käsitteen niin negatiivisia kuin positiivisiakin käyttöyhteyksiä. Toisaalta nimby on

kapeakatseisuuden leima, mutta toisaalta se heijastaa myös inhimillistä reaktiota ja demokratiaan perustuvaa oikeutta olla huolissaan asuinympäristönsä muutoksista. Litmanen kuvaa seuraavanlaisesti prosessia, jonka nimby-reaktio voi käynnistää: ihmiset alkavat hakea enemmän tietoa aiheesta ja perehtyvät siihen, jolloin myös alkuperäinen kanta asiaan voi muuttua. (ksml.fi, 27.09.2019, uutinen 18.)

Litmasen kommentti on samansuuntainen kuin amerikkalaistutkija Carissa Schivelyn (2007, 256) näkemys nimby- ja lulu-ilmiöihin ja käsitteiden käyttöön liittyen. Schivelyn artikkeli (2007) vastaa käsitteisiin ja ilmiöihin liittyvään epämääräisyyteen eräänlaisen uudelleenkartoituksen muodossa. Schively on esittänyt käsitteet siinä mielessä ongelmallisiksi, että ihmisillä on huomattavan suuria näkemuseroja epämiellyttävistä hankkeista, eli miten kukin ”lulun” määrittelee. Tämä juontaa juurensa siitä, kuinka negatiivisina tai positiivisina oman ympäristön muutokset nähdään. Schivelyn mukaan tavat, joilla nimbya ja luluä kirjallisuudessa käsitellään, vaihtelevat suuresti – samoin kuin ilmiö myös konkreettisesti ympäristössä toteutuu, eli eri osapuolten näkemyksistä riippuen. (Schively 2007, 256.) Tara Opsal ja Stephanie A. Malin (2019) huomauttavat tuoreessa tutkimuksessaan, että sosiologien ei tulisi liikaa keskittyä lulu-käsitteeseen, sillä se ei auta avaamaan syitä tai seurauksia, jotka liittyvät vankiloiden sijoittamiseen (Opsal & Malin 2019, 2). Oman tulkintani mukaan, aiempaa tutkimustietoa silmällä pitäen, kriittisyys käsitteitä kohtaan on aiheellinen. Kuten Opsal ja Malin huomauttavat käsittekeskeisyydestä luluun liittyen, saman kritiikin voisi nähdä liittyvän myös nimbyyn. Itse käsitteet eivät selitä mitään, mutta ne ovat hyödyllinen väylä päästä käsiksi ilmiön todelliseen luonteeseen syineen ja seurauksiineen. Ne toimivat hälytyksen tapaisesti: ongelma havaitaan, kun käsitettä käytetään. Hälytyksen sammuttamiseksi on mentävä kuitenkin syvemmälle syihin. Nimbyn taustalla vaikuttavat vaikeammin määritettävissä olevat, alkuperäiseen yhteisöön ja yksilöihin itseensä sisäänrakennetut tavat reagoida ärsykkeisiin. Tämän ajatuksen pohjalta seuraava luku tarkastelee syitä torjuville reaktioille, joita vankilahanke on osassa jyväskyläläisistä herättänyt.

3 Sosiaalinen torjunta

3.1 Ulkopuolisena alkuperäisyhteisöön

Erityisesti tämänkaltaisessa tapauksessa, jossa osittain suljettu vankilayhteisö tulee osaksi kaupunkiyhteisöä, on mielekästä nostaa esiin Georg Simmelin lähestyminen asiaan tilallisessa merkityksessä. Simmelillä on useita tulokulmia ulkopuolelta tulevaan, mutta 'muukalaisen' (stranger) ja 'vaeltajan' (wanderer) käsitteet sopinevat kuvaamaan tätä ilmiötä parhaiten. Kun tarkastellaan Jyväskylän kaupunkiyhteisöä alkuperäisenä, "sisäpuolella olevana", voidaan tuleva uusi vankilayhteisö mieltää muukalaiseksi eli ulkoapäin tulevaksi. Kurt H. Wolffin Simmelin sosiologiaa käsittelevässä teoksessa (1950, 402) avataan yhteisöelämän sisä- ja ulkopuolen välistä epämääräistä tilaa 'vaeltajan' käsitteen kautta: "vapaus voidaan käsittää jatkuvana liikkeenä, jolloin vaeltaja ei sitoudu tilallisesti mihinkään pisteeseen". Vaeltaja liikkuu vapaana, sitoutumattomana mihinkään yhteisöön, eli toisin sanoen hän ei kuulu edellä kuvatulla tavalla sisä- tai ulkopuolelle. Muukalainen puolestaan pyrkii sitoutumaan ja on tullut yhteisöön jäädäkseen, ulkopuolelta sisäpuolelle. Simmelin mukaan muukalaisen liittyessä yhteisöön hän jää potentiaaliseksi vaeltajaksi. Muukalainen ei saa vapauttaan pysähtymättömästä liikkeestään, mutta ei myöskään automaattisesti löydä paikkaa yhteisöstä, johon ei ole kuulunut alun perin. Ilmiön ymmärtämisessä tilalliset merkitykset tulevat olennaisiksi: lähellä ja kaukana oleminen on samaan aikaan sekä konkreettista että symbolista. Konkreettisesti kaukana oleva ihminen voidaan kokea läheiseksi, tai vastaavasti lähellä oleva ihminen tietystä mielessä kaukaiseksi – itsestä katsottuna kenties liian vieraaksi ja erilaiseksi. Ulkopuolisen muukalaisen tilalliset rajat tulevat konkreettiseksi yhteisössä luotavien suhteiden kautta, mutta ne ovat samanaikaisesti myös symbolisia. Muukalainen tuo yhteisöön mukanaan ominaisuuksia, jotka eivät ole siitä itsestään lähtöisin. (emt. 402.) Tämän ajatuksen valossa nimenomaan symboliset rajat, eli erilaisuuden ja samanlaisuuden kokemukset avovankien ja kaupunkilaisten välillä, tulevat vankilan muurien sijasta vankilakeskustelun ympärillä aiheellisiksi tutkia. Näiden rajojen ylitykset, eli kahden erilaisen yhteisön kohtaamiset, tulevat olemaan sosiaalista ympäristöä muokkaavia. Kohtaamisten pohjalta syntyy jotain uutta, mutta vielä on aikaista sanoa, miten ja kuinka paljon muutos vaikuttaa kaupunkiyhteisöön.

3.2 Normaalius, poikkeavuus ja stigma yhteisöelämässä

Sosiaalisen ympäristön muokkaantuminen on siis vääjäämätöntä, mutta olennaisempaa onkin, kuinka muutokseen suhtaudutaan. Vankilaa vastustavien ihmisten suhtautumista voi selittää edellä mainittu läheisyys–kaukaisuus -akseli, jolle he kaupunkiyhteisöön kuuluvina asettuvat kaukaisuuden kokemuksen puolelle vankilayhteisöön nähden. ”Muukalaisuuden” ja ulkopuolisuuden rinnalla voidaan tarkastella poikkeavuuden käsitettä, sillä kaukaisuuden ja vierauden kokemisen eri asteet ja tarve erotella vaativat lisäselvitystä: mihin erottelu alun perin perustuu? Yhdysvaltalainen sosiologi Howard S. Becker on tutkinut poikkeavuutta sosiologisesta näkökulmasta. Käsite on hyvin monisyinen, ja sen vuoksi Beckerin monipuolinen käsitteenmäärittely avaa asiaa tässä yhteydessä parhaiten.

Becker (1963) lähestyy poikkeavuutta useista tulokulmista. Poikkeavuuden monimutkaisuuden vuoksi Becker aloittaa sosiologisesta näkökulmasta katsottuna yksinkertaistetusti. Tilastollisesti poikkeavaksi voidaan määritellä asia, joka on liian kaukana keskustasta tai -arvosta. Lääketieteellisessä määrittelyssä ihmiskehon toimiessa moitteettomasti, yksilöä voidaan pitää terveenä, ”normaalina”. Kun kehossa tai mielessä tapahtuu muutoksia ei-haluttuun, huonompaan, ilmenee sairaudeksi määriteltäviä piirteitä, joita aletaan pitää myös ”poikkeuksellisina” eli sairauden piirteinä. (Becker 1963, 4–5.) Historiaa tarkastellessa poikkeavuuden osalta, voidaan löytää useita sairauksia tai muita perusteita, joista kärsiviä on alettu hykiä yhteisössä. Tällaisia sairauksia, kuten yleisenä esimerkkinä käytettyä lepra, voidaan kutsua stigmatisoituneiksi sairauksiksi (Kaltiala-Heino, Poutanen & Välimäki 2001). Kaltiala-Heinon ja kumppaneiden (2001) mukaan sairauden stigmatisoitumiseen liittyy olennaisesti tietyt piirteet, joista yksi voi olla taudin kesto tai pysyvyys. Lyhytkestoisiin tauteihin ei useinkaan liitetä stigmaa, mutta pitkäaikaissairaudet ovat joko neutraaleja tai stigmatisoituneita. (Kaltiala-Heino ym. 2001.)

Myös antiikin kreikkalaiset merkitsivät moraalisesti arveluttavia tai muilla perustein yhteisössä huonompia, kuten rikollisia tai orjia, polttamalla tai leikkaamalla jäljen, stigman, heidän ihoonsa (Goffman 1968, 11). Erving Goffmanin (1968) jaottelu kolmeen eri tyyppiin stigmosta selventää ja täydentää poikkeavana pidetyn henkilön tai ryhmän määrittelyä. Ensimmäinen tyyppi liittyy ruumiillisiin poikkeavuuksiin, johon voidaan liittää fyysisiä ja näkyviä ominaisuuksia, jotka aiheuttavat toisissa ihmisissä inhoreaktioita. Toinen peruste stigmatisoida on yksilöllä esiintyvät tietyt luonteenpiirteet, joista esimerkkinä Goffman mainitsee muun muassa heikon tahdon, kiihtymyksen, joka voi olla

määräilevää tai muuten poikkeuksellista sekä epärehellisyyden ja taipumuksen petollisuuteen. Näitä leimaavia piirteitä on johdettu esimerkiksi mielenterveyshäiriöistä, addiktioista, vankeusrangaistuksesta, homoseksuaalisuudesta ja radikaalista poliittisesta käyttäytymisestä. Kolmas stigman tyyppi liittyy etniseen, kansalliseen tai uskonnolliseen alkuperään, joka voi leimata koko perheen, esimerkiksi tiettyjen sukujuurien kautta. Huolimatta siitä, millä perusteella stigma on annettu, Goffmanin mukaan ihmiset toimivat tilanteissa samalla mekanismilla. Tavanomaisessa kanssakäymisessä yksilö voi olla hyväksytty, mutta tietyn piirteen tullessa esiin häntä aletaan välttelemään. Tällöin voidaan sanoa, että yksilö erottuu yhteisöstä negatiivisessa mielessä, ja he, ketkä eivät erotu, ovat niin sanottuja normaaleja. (Goffman 1968, 14–15.)

Poikkeavuus ja stigma ovat käsitteinä samankaltaisia ja osittain sulautuvat toisiinsa. Stigmassa kuitenkin erityistä on se, että se annetaan yksilölle tai tietylle ryhmälle, ja vastaanottajan on myös otettava se annettuna. Beckerin monitahoisemmat selitykset poikkeavuudesta liittyvät enemmän vuorovaikutuksellisuuteen. Beckerin (emt. 7) mukaan aiemmin kuvattu lääketieteellinen määrittely muistuttaa yksinkertaisimmillaan myös sosiologien tapaa tarkastella yhteiskuntaa erottamalla sen tasapainoa ylläpitäviä osia ja ominaisuuksia sekä epäjärjestystä aiheuttavia ominaisuuksia. Vankilayhteisön liittymisessä osaksi laajempaa kaupunkiyhteisöä on olennaista ottaa huomioon hienosyisemmät lähestymistavat. Becker (emt. 7) esittää, että kysymys on siitä, millä yhteisöillä on mikäkin merkitys eli funktio. Ryhmät ajavat omaa etuaan päästäkseen tavoittelemaansa päämäärään. Päämäärä syntyy yhteisössä neuvottelujen kautta – yhteiskunnassa politiikan avulla – ei luonnostaan. Jos ajatellaan näin, syntyy ryhmiä, joiden päämäärät eivät valikoidu poliittisesti yhtä arvokkaiksi – kysymys on siitä, minkä ryhmän säännöt pannaan täytäntöön – ja näin ollen muista ryhmistä tulee enemmän ja vähemmän ulkopuolisia. Jos emme huomaa poikkeavuuden määritelmän poliittista puolta, se rajoittaa ymmärrystämme koko ilmiöstä. (Becker 1963, 7.)

3.3 Leimaaminen sosiaalisen torjunnan selittäjänä

Esitellyt määritelmät poikkeavuudesta sekä stigmasta antavat pohjaa ymmärtää leimaamisteoriaa. Kivivuori, Aaltonen, Näsi, Suonpää ja Danielsson (2018) esittävät modernin leimaamisteorian juurten olevan vuonna 1786 saksalaisen valistusfilosofi ja historiantutkija Friedrich Schillerin teoksessa *Der Verbrecher aus Verlorener Ehre* (Schiller 2013,

Kivivuoren ym. 2018, 182 mukaan). Tapaustutkimus käsitteli yksilön rikosuraa sosiaalisten reaktioiden aiheuttaman paineen keskellä. Teoksessa on esitelty keskeiset mekanismit, joihin nykyinenkin teoria nojaa: sosiaalinen torjunta rikoksentekijää kohtaan ja sen myötä muokkautuva identiteetti. Sosiaalinen torjunta viittaa siihen, että rikoksentekijää vältellään. Rikollinen ei pääse samalla tavalla osaksi yhteiskunnan sosiaalisia instituutioita kuten parisuhdetta tai työpaikkaa. Virallinen rikosseuraamusjärjestelmä tukee tätä sulkemalla yksilön vankilaan, pois sosiaalisen elämän piiristä, tai rankaisee rikoksentekijää sakkojen muodossa. Rikosrekisterimerkinnot tukevat myös torjunnan mekanismeita, koska esimerkiksi tiettyihin ammatteihin haettaessa rekisteri voidaan tarkistaa. Teorian mukaan edellä mainitut torjunnan muodot saavat yksilön pysymään rikollisella tiellä, ja tällä tavoin leimaamisvaikutukset voivat olla pelkästään ulkoisia, vaikka yksilön käsitys itsestään pysyisi entisellään. (Kivivuori ym. 2018, 182–183.)

Muokkautuva identiteetti tarkoittaa leimaamisteoriassa rikoksentekijän minäkuvan ja itseymmärryksen muovautumista sosiaalisten reaktioiden vaikutuksesta. Näkemyksen pohjalla vaikuttaa ajatus elämänkaareen kytkeytyvistä subjektiivisista prosesseista, jotka ovat yksilön elämän kulussa samaan tapaan huomioitavia, kuin geneettinen piilevä piirre, joka altistaa rikoskäyttäytymisen jatkuvuudelle (Sampson & Laub 1997, 3, 6, 12, Kivivuoren ym. 2018, 183 mukaan). Leimaamisteorian mukaan reaktiot muokkaavat yksilölle rikollisen identiteetin, jonka hän pikkuhiljaa omaksuu, ja tästä seuraa itseään toteutava ennustus. Identiteettimuutos jaotellaan teoriassa primaariseen sekä sekundaariseen poikkeavuuteen. Primaarisesta poikkeavuudesta puhutaan silloin, kun yksilön normirikkomukset eivät ole vaikuttaneet hänen identiteettiinsä. Sekundaarinen poikkeavuus puolestaan muodostuu toisten ihmisten reaktioiden vaikutuksesta yksilön identiteettiin. (Kivivuori ym., 183.)

Leimaamisteoria vie poikkeavuuden kautta aiheen syvemmälle tasolle, aina yksilön lapsuuteen saakka. Teoria esittää, että leimaamisprosessit liittyvät primaariseen poikkeavuuteen, mutta myöhemmin tuottavat sekundaarista poikkeavuutta. Leimaamisen taustalla on siis jo lapsuudessa esiintynyttä normien vastaista toimintaa. Vanhemmat ovat kohdistaneet haastavasti käyttäytyneeseen lapseen negatiivisia sosiaalisia reaktioita, ja näiden jatkuessa vuorovaikutusjatkumo pysyy kielteisenä. Rikosaktiivisen henkilön käyttäytymisen laukaistessa muissa kielteisiä reaktioita, puhutaan evokatiivisesta käyttäytymisestä (evocative behaviour). Käsite liittyy valikoitumisteoriaan, jonka näkökulma on yhteneväinen leimaamisteorian kanssa: rikosuran taustalla vaikuttavat kaksi tekijää ovat yksilön oma

alttius rikkoa sääntöjä, sekä ympäröivän yhteisön reaktiot normeja rikkovaa kohtaan. (Kivivuori ym., 186–187.)

Edellä kuvattu näkemys poikkeavuuden syntymekanismeihin herättää kysymyksen leimaamisen tarpeen synnystä. Kivivuori & kumppanit (2018, 187) esittävät leimaamisen taustalla olevan ”syiden syyt”. Niin kuin kriminologisessa tutkimuksessa on olennaista, myös nämä syyt ovat tiiviisti yhteydessä psykologiaan. Teoksessa keskeisimpinä syiden syinä on nostettu esiin lajikehityksessä syntyneet mielen kognitiiviset alttiudet, yksilön persoonallisuus sekä kulttuuriin perustuva rankaisumielisyys (mt. 187). Kognitiiviset alttiudet ohjaavat tarkkailemaan esimerkiksi luottamuksen pettämistä ja petetyksi tulemista – monen ihmisen mieleen jää myös kasvot, jos tapahtumaan liittyy sosiaalisen normin rikkominen. Muut psykologiset tekijät vaikuttavat näihin kokemuksiin, vaikka alttius itsessään on universaali. Suhtautuminen erilaisten normien rikkomiseen ja niistä rankaisemiseen vaihtelee alueellisesti ja kulttuurisesti – näin ollen taipumus leimata tiettyjä yksilöitä tietynlaisesta käyttäytymisestä on myös kulttuurisidonnaista. Kivivuori ja kumppanit summaavatkin kärjistetysti, että synnynnäistä rikollista ei ole, mutta me kaikki olemme synnynnäisiä leimaajia. Se, missä määrin leimaamisalttius tulee esiin, on kytköksissä persoonallisuutemme sekä kulttuurimme ominaisuuksiin. (mt. 187.)

Psykologisten tekijöiden huomioon ottaminen tuo perspektiiviä torjuntareaktioiden ymmärtämiseen. Reaktio voi aiheuttaa itseä lähestyvät ei-toivotut asiat, mutta samantapaisesti myös vieraaksi ja tuntemattomaksi koettuja asioita saatetaan vastustaa. Dear (1992, 293) kiteyttää varsinaisen ongelman kahden yhteisön yhteentörmäyksessä juuri tuttuuden tunteeseen, joka herätessään lisää sietokykyä yksilössä. On hyvin olennaista, miten tutuksi ihminen yksilötasolla kokee uuden yhteisön, ja kuinka paljon hänellä on tietoa tulevasta yhteisöstä tai palvelua käyttävästä asiakaskunnasta. Tähän yhdistyy leimaamisteorian mukainen psykologinen alttius leimata ihmisiä. Taipumukseen voidaan verrata Dearin ja Taylorin (1982, Dearin 1992, 293 mukaan) kuvattua väitettä ajattelutavasta, jonka mukaan ihmiset näkevät vähäosaiset ja ongelmaiset ihmiset ryhminä, joita tulee ikään kuin hallinnoida auktoriteettien toimesta, jonkin laitoksen alaisina. Tähän liittyy ajatus jollain tapaa eristää nämä ihmiset yhteiskunnasta. Toisaalta Dear ja Taylor nostavat keskeiseksi hyvän tahtoisuuden ajattelussamme. Sen juuret ovat historiassa, uskonnollisessa ajattelussa, jonka kautta hyvän tahtoisuus on jäänyt meille humanitaariseksi arvoksi. Yhteiskunnallisella tasolla voidaan ajatella, että näiden kahden näkemyksen balanssista riippuu, mikä on lopulta

paikallisyhteisön yleinen reaktio ulkopuolelta tulevaan yhteisöön. (Dear & Taylor 1982, Dearin 1992, 293 mukaan.)

3.4 Vankilan funktio ja rangaistuksen merkitykset

Avovankila on laitos, jonka Rikosseuraamusvirasto on määrännyt toimimaan itsenäisenä avolaitoksena (Tilastokeskus 2020). Rikosseuraamuslaitoksen (2020) mukaan avovankiloihin sijoitetaan arvioinnin kautta vankeja, joiden katsotaan sopeutuvan vapaampiin oloihin. Vankeusrangaistusta suorittavat ovat velvoitettuja tekemään työtä, osallistumaan koulutukseen tai muuhun vastaavaan toimintaan. Toiminnan tavoitteena on tukea vankia rikoksettomassa ja päihteettömässä elämäntavassa sekä parantaa työ- ja toimintakykyä. (Rikosseuraamuslaitos 2020.) Kriminaalihuollon tukisäätiö kertoo sivuillaan vangin päivästä: avovankilasta käydään töissä ja opiskelemassa, ja toisinaan vangeille järjestetään erilaista retkitoimintaa vankilan ulkopuolelle (Kriminaalihuollon tukisäätiö 2020). Laukaan vankilan ja Jyväskylän yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja Tuula Tarvainen sanoo, että työskentely ja opiskelu vankilan ulkopuolella vaatii aina yksilöllistä arviointia, ja vankien liikkumista ja sääntöjen noudattamista seurataan sähköisesti (ksml.fi, 16.07.2019, uutinen 10). Avovankilassa vangeilla saattaa olla käytössään puhelimet iltaisin ja viikonloppuisin (Kriminaalihuollon tukisäätiö 2020). Vankilalla on oma merkityksensä rangaistuslaitoksena, mutta laajemmin Rikosseuraamuslaitos organisaationa toteuttaa arvoihinsa, muun muassa perus- ja ihmisoikeuksiin nojaten omaa strategiaansa. Rikosseuraamuslaitos pyrkii turvaamaan vankilasta vapautuvien paluuta yhteiskuntaan verkostoitumalla ja integroitumalla yhteiskunnan eri toimijoihin, sekä ottamalla huomioon toimipaikkaverkostot ja organisatorakenteen (Rikosseuraamuslaitos 2020).

Tavoitteen valossa voidaan nähdä, että vankilan ja siihen yhdistyvän yhdyskuntaseuraamustoimiston yhteiskunnallinen funktio on selkeä ja pohjimmiltaan pyrkii yhteiseen hyvään. Paikallisesti kuitenkin muiden yhteisöjen päämäärät voidaan helposti nähdä arvokkaampina – ovathan vangit niitä, jotka alun perin ovat yhteisön perustavanlaatuisia normeja eli lakeja, rikkoneet. Beckerin (Becker 1963, 8) poikkeavuuden määritelmä ylettyy myös sääntöjenrikkomiseen tai noudattamatta jättämiseen. Hänen mukaansa sääntörikkomukset tai säännöistä piittaamattomuus voivat johtaa siihen, että näin toimivat ihmiset nähdään poikkeavina. Tässä relativistisemmässä näkemyksessä yhteisön tasapainoa vahvistavat säännöt ovat niitä, joita rikkoessaan yksilöä aletaan pitää poikkeavana. Beckerin oma

ajatus poikkeavuudesta on lähinnä tätä, mutta hän kritisoi näkökannan epämääräisyyttä: mitkä säännöt ovat todellisia peruspilareita tasapainon ylläpitämisessä, ja toisaalta, minkälaisen sääntöjen rikkominen katsotaan poikkeavaksi. On monia ryhmiä, joilla on sääntöjä, ja ihmiset kuuluvat moniin eri ryhmiin samaan aikaan. Voidaan kysyä, onko samanaikaisesti useaan eri yhteisöön kuuluva henkilö, joka rikkoo näistä jonkin ryhmän sääntöjä, poikkeava? (emt. 8.)

Edellä avatun määritelmän mukaan vankeusrangaistusta istuvat ovat jollain tapaa poikkeavia, koska kirjattuun lakiin vetoamalla on voitu osoittaa heidän toimintansa olleen yhteiskunnallista tasapainoa horjuttavaa. Lait ovat kuitenkin ainoita kirjattuja kaikkia koskevia sääntöjä, joihin voimme yhteiskunnassa tarpeen tullen vedota arvioidessamme toistemme käyttäytymistä. Muunlaisia kaikkia koskevia sääntöjä voisi kuvata lähinnä kulttuurisidonnaisiksi tavoiksi, joita toisilta yhteisöelämässä odotamme. Becker (Becker 1963, 9) huomauttaa, että yhteiskunta itse luo poikkeavuuden: sosiaaliset ryhmät luovat sitä sääntöjen avulla, ja niitä rikkomalla nämä ihmiset voidaan erottaa ulkopuolisiksi ”säännönrikkajiksi”. Poikkeavuus ei ole piirre, joka on yksilössä, vaan jollain tavalla yhteisön jäsenten keskuudessa annettava seuraus, sanktio, ”syylliseksi” joutuminen. (emt. 9.) Vankeusrangaistuksen läpikäynyt saa yhteisössä poikkeavuuden stigman, jota hän kantaa mukanaan vankilan ulkopuolisissa yhteisöissä ja koko yhteiskunnassa. Simmeliä mukailleen rangaistus ei siis ole vain konkreettista vapaudenriistoa, vaan sillä on myös symbolinen merkitys.

4 Aiheen ja aineiston esittely

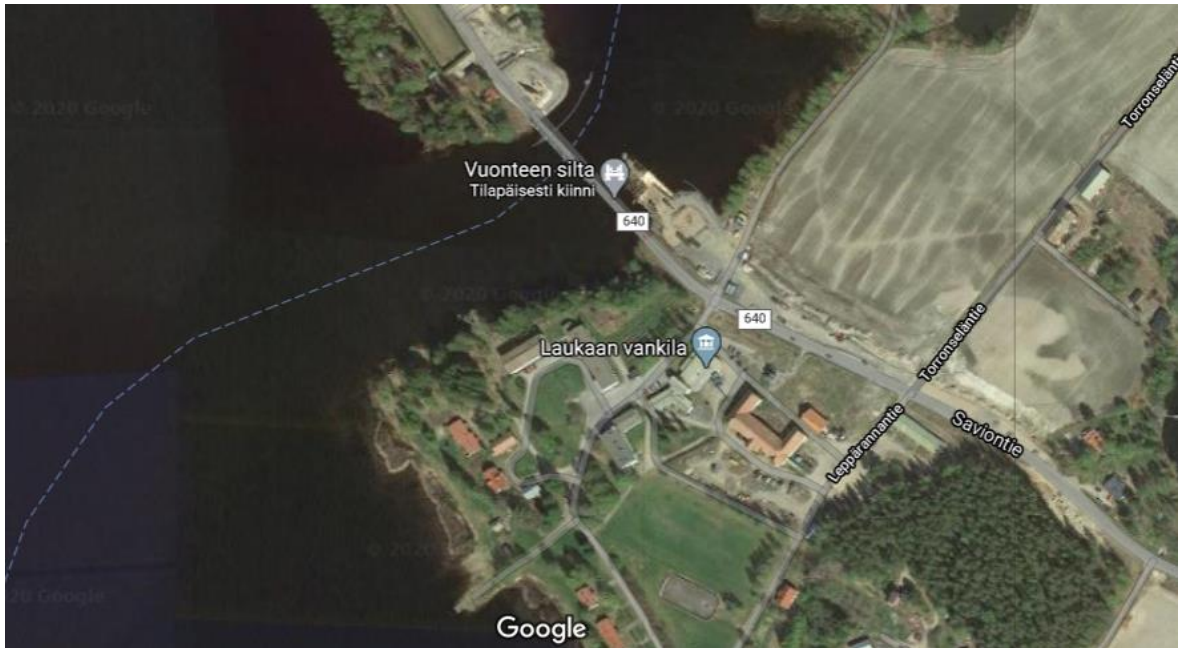
4.1 Aineistosta

Laukaan avovankila kuuluu Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueeseen (Rikosseuraamuslaitos 2020). Vankilan siirtyminen syrjäisemmiltä järvimaisemilta Laukaan Vihtavuoren Vuonteelta (ks. kuva 1) Ramoninkadulle Jyväskylän Tourulaan, keskustan tuntumaan (ks. kuva 2), on puhututtanut paikallisia asukkaita jo muutaman vuoden. Jyväskylän kaupunginvaltuusto käsitteli vankilan kaavoitusasiaa maaliskuussa 2016, ja vankilan siirtämistä Jyväskylään puollettiin selvin lukemin (ksml.fi, 24.11.2018, uutinen 2). Päätöstä on seurannut paikallisten, erityisesti alueen asukkaiden vastustus, mikä on hidastanut hankkeen toteutumista suunnitellusti.

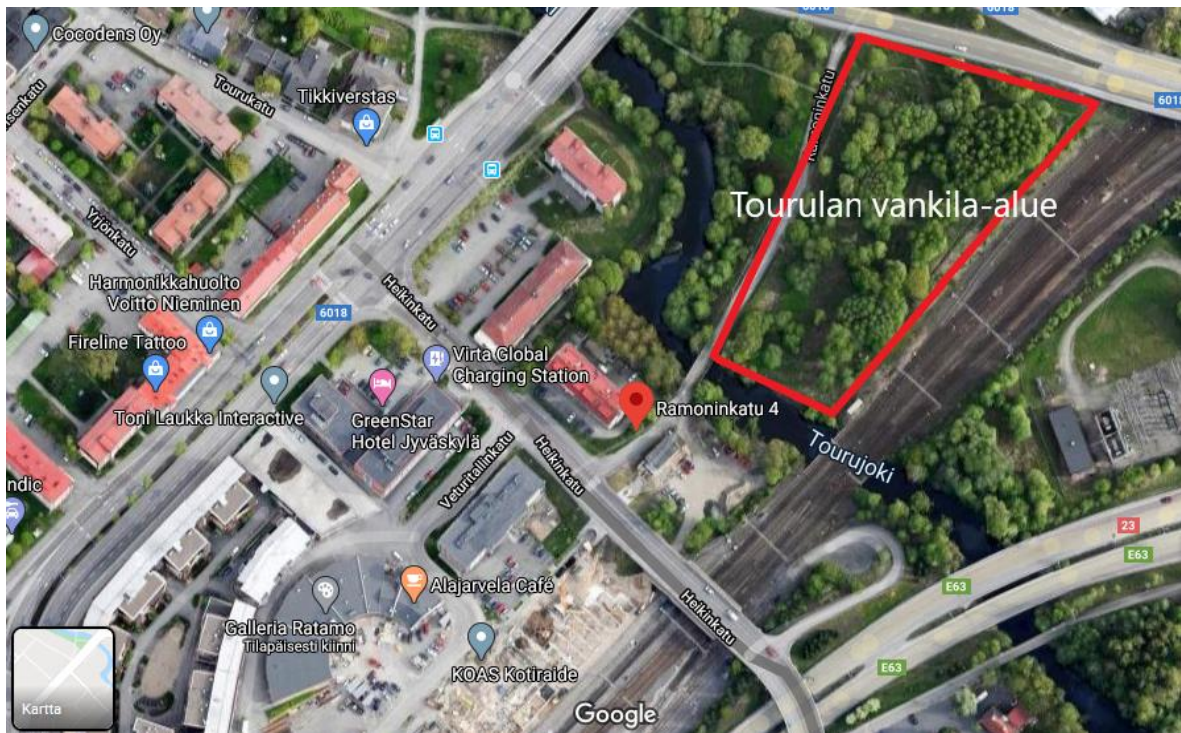
Tutkimuskysymykseni vastaavat paikallislehti Keski-suomalaisessa käydyssä keskustelun pohjalta siihen, mitä reaktioita Laukaan avovankilan siirtäminen Jyväskylän keskustaan tuntumaan paikallisissa herättää, ja mikä selittää kaupunkiyhteisön osittain torjuvaa reaktiota vankilaa kohtaan. Tutkielmani aineisto koostuu lehden internet-sivulla, ksml.fi:ssä, julkaistuista kirjoituksista ja niiden kommenttiosioista. Aineisto on haettu sivuston hakukoneella avainsanoilla 'vankila' ja 'avovankila', ja valittu hakutulokset järjestykseen 'uusin'. Tuloksista on seulottu manuaalisesti avovankilaa koskevat uutiset. Lyhyet-palstan kommentit on jätetty rajauksen ulkopuolelle. Rajaus on tehty ajallisesti, marraskuun 2018 lopusta vuoden 2019 loppuun. Perusteluni tälle rajaukselle ovat ajankohtaisuus (vuosi 2019) ja Korkeimman hallinto-oikeuden valitusten hylkääminen avovankilan siirtämisestä (marraskuu 2018), mikä varmisti asian täysin.

Tältä pohjalta aineistoon valikoitui yhteensä 18 kirjoitusta ja 378 kommenttia. Kirjoitusten kommenttien lukumäärät vaihtelevat nolosta 60:een. Vilkkaampi kommentointi on painottunut aineiston vanhempiin uutisiin, joissa kommentteja on ollut useita kymmeniä. Kirjoituksista 14 ovat uutisia, kaksi mielipidekirjoituksia sekä kaksi lehden päätoimittajan kirjoituksia, joista toinen on pääkirjoitus ja toinen julkaistu Nimellä -palsalla. Aineistosta on selkeästi erotettavissa vankilan hyväksyvät sekä vankilaa vastustavat kommentit. Tämän lisäksi teksteistä on löydettävissä huumoria vitsailun, ironian ja sarkasmin muodossa. Aineiston kirjoituksiin sisältyy myös ajanjakso, jolloin Keski-suomalainen julkaisi useamman jutun kampus-nimen käytöstä avovankila-alueen yhteydessä. Lähestyn asiaa kuitenkin tutkimuskysymysteni näkökulmasta, ja sen vuoksi sivuan keskustelua vain osittain. Toinen huomioitava keskustelu, jota tuon esiin, mutta en syvemmin avaa, on eri oikeusasteisiin viedyt valitukset. Valitusten motiivit selviävät tai ovat pääteltävissä aineistosta vain osittain, joten käsittelen keskustelua vain aineiston tarjoaman tiedon varassa.

Erillistä jakoa julkaistujen kirjoitusten ja kommenttien välille ei ole tehty, ja myös uutisista on poimittu niin hyväksyviä kuin vastustavia seikkoja, joita toimittajat ovat nostaneet jutuissaan esille. Kommentoidakseen ksml.fi:n juttuja, täytyy olla rekisteröitynyt käyttäjä – tämä ei tietystikään takaa, että kirjoittajat esiintyvät esimerkiksi omalla nimellään. Toisekseen huomioitavaa on, että eräs nimimerkki on kommentoinut juttuja poikkeuksellisen paljon. Hänen kirjoituksiaan aineiston kommentteissa on melko tarkalleen neljäsosa (95 kappaletta). Useat näistä kommentteista ovat muistelmia omilta vankeusajoilta, joten ne eivät palvele tutkielmani tutkimuskysymyksiä. Näin ollen en koe, että kommentit ovat radikaalisti vääristäneet aineistoani kommentoijan yksinpuheluksi.

Kuva 1. Laukaan avovankila Vuonteella Vihtavuorella.

Kuva 2. Tourulan avovankilan ja yhdyskuntaseuraamustoimiston alue Jyväskylässä.

4.2 Menetelmät

Lähdin tutkimaan aineistoa Milesin ja Hubermanin (1994, Tuomen & Sarajärven 2002, 122 mukaan) kuvaamalla aineistolähtöisellä sisällönanalyysilla. Valitsemani tutkimusmenetelmä on kokonaisuudessaan yhdistelmä aineistolähtöistä sekä teoriaohjaavaa sisällönanalyysia, joista aineistolähtöisyys painottuu enemmän. Piirteitä löytyy molemmista, eikä raja ole selkeä. Tämän lisäksi selvärajaisuutta rikkoo aineiston käsittelyvaiheessa tekemäni aineiston erittely (kvantifiointi). Sisällönanalyysin sekä aineiston erittelyn yhdistäminen liittyy metodisesti tutkielmani Tuomen ja Sarajärven (2002, 138) mukaan osaksi MMR-lähestymistapaa (mixed methods research). Avaan perusteluita menetelmien yhdistelemiselle aineiston käsittelyn kuvaamisen yhteydessä.

Aineiston käsittelyssä noudatin Milesin ja Hubermanin (1994, Tuomen & Sarajärven 2002, 122 mukaan) kolmivaiheisesta prosessista kahta ensimmäistä vaihetta, pelkistämistä (reduointi) ja ryhmittelyä (klusterointi). Prosessi eteni näiden vaiheiden osalta hyvin samaan tapaan, miten teoksessa kuvataan (ks. Miles & Huberman 1994, mt. 122–124 mukaan). Käsittelin aineistoa sähköisessä pdf-muodossa, mutta jokaisesta kirjoituksesta tein käsin muistiinpanot erillisille A4-papereille. Aluksi loin kullekin kirjoitukselle oman numeroidun paperin (1–18), jonka jaottelin kahtia, kahdella värikoodilla, vankilan 'puolesta' ja 'vastaan' osiin. Papereiden toiselle puolelle kirjoitin huomioitavia kommentteja ja mm. huumoria ilmentäviä kommentteja, jotka eivät jakaantuneet selkeästi puolesta eikä vastaan. Näitä kommentteja hyödynnän siinä määrin kuin olen katsonut tutkimuskysymysteni kannalta tarpeelliseksi.

Teksti tekstiltä kommenttiosioineen lähdin ensimmäisen vaiheen mukaisesti pelkistämään eli pilkkomaan aineistoa listaamalla ensin ranskalaisin viivoin, mitkä ovat olleet vankilan tuloa puolustavia ja sen hyväksyviä kommentteja. Tämän jälkeen keräsin vastustavat kommentit ja perustelut samalla tavoin niille tarkoitettuun osioon. Listasin jokaiseen paperiin erikseen kaikki kirjoituksessa esiintyvät 'puolesta' ja 'vastaan' kommentit, eli tarvittaessa useaan kertaan samankaltaisen kannanoton. Näin pääsin havainnoimaan toistuvia ja samankaltaisia kommentteja tekstien välillä. Kommenteista poimitut perustelut on merkitty K:lla, jotta aineistosta voi tarvittaessa jäljittää, onko kyseinen kommentti tai perustelu ollut peräisin toimittajan vai kommentoijan kirjoituksesta. Pilkkomisvaihe on ollut tavaltaan kaksivaiheinen, joista toisessa vaiheessa merkitsin vastustavien kommenttien perään

joko ”nimby” tai ”lulu”, jos kommentti on sisältänyt kyseisen määritelmän mukaista vastustamista. Tämä selkiytti havaitsemaan kytköksen aiheeni teoreettiseen puoleen.

Teemojen luomisvaihe oli jokseenkin selkeä, sillä aineistosta oli hahmotettavissa erilaisia pääsyitä, joihin vedottiin joko puolustaessa tai vastustaessa vankilaa. Tässä toisessa vaiheessa, eli ryhmittelyvaiheessa, samankaltaisuudet merkittiin eri väreillä. Vankilan tulon hyväksyvät kommentit jaoteltiin seuraaviin teemoihin: (1) *sosiaalinen integraatio* (2) *sijainti*, (3) *rakenteellinen uudistuminen* (4) *työllisyys* ja (5) *turvallisuus*. Vankilaa vastustaviksi teemoiksi muodostuivat (1) *sijainti*, (2) *ympäristöllinen* ja (3) *taloudellinen* sekä (4) *turvattomuuden teema*. Seuraavassa alaluvussa perustelen, miksi puolustavana kategoriana sosiaalinen integraatio ja sijainti, ja vastustavana kategoriana sijainti muodostuivat keskeisimmiksi teemoiksi. Myös tulokset esitellään painottaen sosiaalista ja sijainnillista aspektia. Vaikka teemojen jaotteluista on löydettävissä yhtäläisyyksiä, aineistoa on silti lähestytty tekemällä ensin jaottelu erikseen hyväksyvään ja erikseen vastustavaan näkökulmaan. Tämän vuoksi on huomioitavaa, että hyväksyvän ja vastustavan jaottelun luokat eivät suoraan tarkoita toistensa vastakohtia, kuten esimerkiksi turvallisuus–turvattomuus.

Aineistolähtöisen lähestymistavan lisäksi teoriaohjaava ajatusmalli (ks. Tuomi & Sarajärvi 2002, 132) kuvaa omaa etenemisprosessiani. Se on liitettävissä teoriaohjaavaan analyysimalliin, sillä olin valinnut jo etukäteen tiettyjä teorioita torjuntareaktioihin liittyen, ja etenin niihin luotujen teemojen avulla (ks. mt. 2002, 133). Loin teemat kuitenkin aineistolähtöisesti, sillä tapauskohtaisuuden vuoksi ei etukäteen voi tietää, millaisia luokkia on mahdollista tai edes järkevää muodostaa (Tuomi & Sarajärvi 2002, 127).

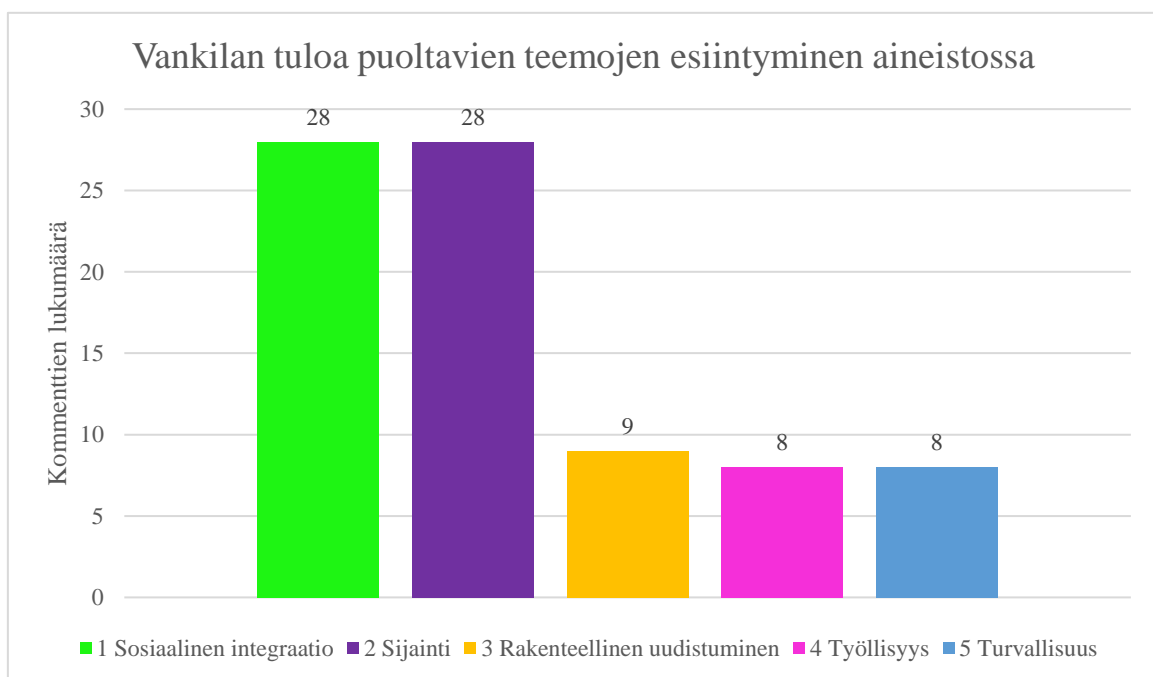
4.3 Kvantifointi aineiston selkeyttämisen tukena

Teemat painottuivat teksteissä ja kommenteissa hyvinkin eri verran, ja sama teksti saattoi sisältää päällekkäisiä teemoja. Kokonaisuutta hahmottaakseni, laskin aineistosta muistiinpanoihin poimimieni (eli pilkottujen), kuhunkin teemaan värikoodatut kommentit yhteen. Jos kommentti sisälsi useampaa teemaa, otin sen huomioon laskuissa joka kerta, eli sama kommentti voi olla laskettuna mukaan useampaan teemaan erikseen. Tämän vuoksi poimitujen puolesta/vastaaan -kommenttien määrä ei vastaa havaintojen määrää. Havainnollistan asiaa yksinkertaistetusti vain diagrammin muodossa, joka perustuu havaintojen lukumääriin (ks. kuva 3 ja 4). Tällaista toimintatapaa ei ominaisesti liitetä kvalitatiiviseen tutkimukseen, mutta joissakin tapauksissa laskennalliset keinot voivat tuoda erilaista näkökulmaa

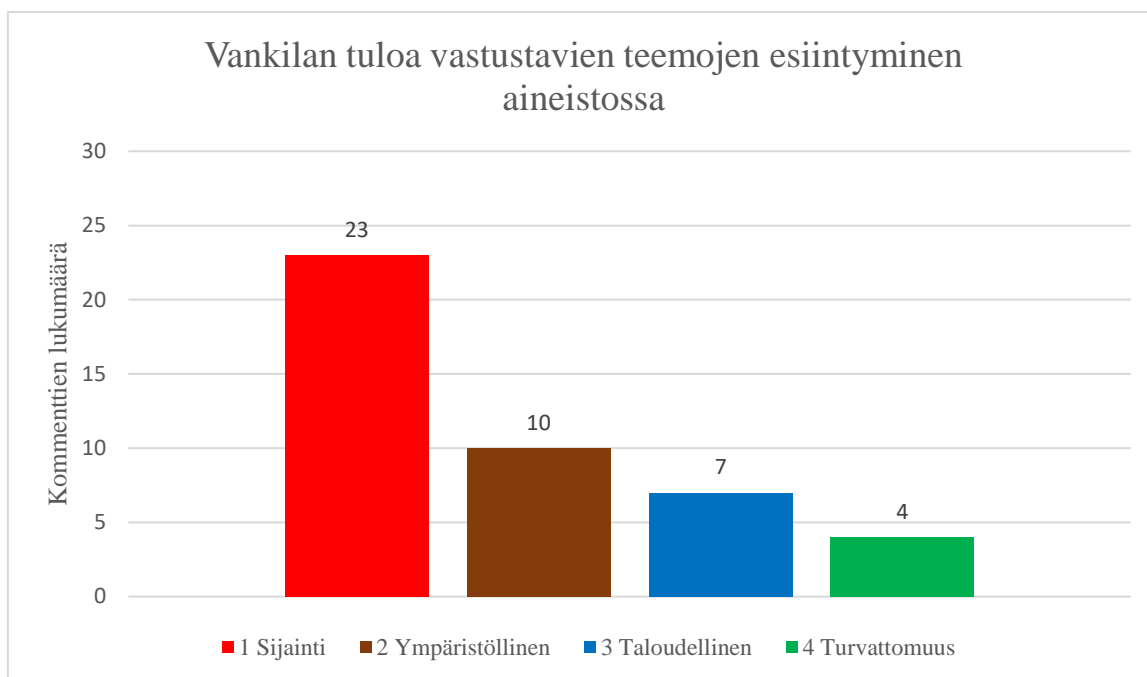
laadulliseen aineistoon (Patton 2015; Grove ym. 2012, Tuomen & Sarajärven 2002, 137 mukaan). Tätä kutsutaan aineiston kvantifioinniksi (ks. Tuomi & Sarajärvi 2002, 135). Oman aineistoni suhteen kvantifiointi auttoi hahmottamaan syvällisemmin mielipiteiden jakautumista: pelkästään tietyn teeman tai luokan esiintyminen ei kerro perustelun tai mielipiteen vahvuudesta yleisemmin. Tämä ei tarkoita, että yksittäinen näkökanta olisi merkityksetön. Kommenttien vähäisellä määrällä on kuitenkin merkitystä johtopäätöksiä tehdessä (Tuomi & Sarajärvi 2002, 138). Koin oman aineistoni kvantifioinnin sekä hyödylliseksi, että tutkimuskysymystäni paikallisten torjuntareaktioista vankilaa kohtaan paremmin havainnollistavaksi. Vastustaviin kommentteihin tehdyt nimby- ja lulu-merkinnät auttoivat hahmottamaan kyseisten ilmiöiden todellista esiintyvyyttä aineistossa. Tämä vahvisti näiden käsitteiden ja teorioiden painoarvoa tutkielmani kannalta.

Kvantifioinnin perusteella keskityn tarkemmin vain selkeimmin puolustaviin ja selkeimmin vastustavaan teemaan. Näin ollen sosiaalinen integraatio ja sijainnillinen teema puolustavana sekä sijainnillinen teema vastustavana muodostavat päälinjat, joihin muut teemat ovat selvästi kietoutuneet.

5 Tulokset

Kuva 3. Diagrammissa esitettynä aineistosta poimittujen ja värikoodattujen kommenttien kvantifioinnin tulokset.

Kuva 4. Diagrammissa esitettynä aineistosta poimittujen ja värikoodattujen kommenttien kvantifioinnin tulokset.

5.1 Tervetuloa vankila

Aineiston pohjalta vankilan tulon positiivisia puolia kommentoidaan eniten sosiaalisen integraation ja sijainnin näkökulmista. Tämä kertoo Keski-suomalaisen kautta keskusteluun osallistuneiden paikallisten jokseenkin avoimesta suhtautumisesta avovankilaa kohtaan. Sosiaalinen ja sijainnillinen aspekti tulevat esiin muiden teemojen esittelyssä, ja kappaleen lopussa on vielä näiden teemojen osalta tarkempi tulosten koonti.

Aiemmassa luvussa mainittu Dearin, Taylorin ja Hallin (1980, Dearin 1992, 291 mukaan) tutkimus osoitti, että jo pieni välimatka ei-toivottuun laitokseen tai muuhun epämiellyttävään hankkeeseen vähensi vastustusreaktiota, ja välimatkan kasvaessa suhtautuminen muuttui välinpitämättömyydeksi. Jyväskylän avovankilan tapauksessa tätä päätelmää tukee esimerkiksi se, että aineistoon osuneissa uutisissa ei tullut esiin laajamittaisia vastustusreaktioita tai muunlaisia kannanottoja, jotka Keski-suomalainen olisi varmastikin noteerannut. Myös oikeusteitse tehdyt uutisissa mainitut valitukset ovat olleet ainakin aineiston rajauksen puitteissa vähäisiä. Vuositasolla kommentointi Keski-suomalaisen internetsivuilla on ollut melko vähäistä (378 kommenttia) asian tiimoilta, vaikka täytyy ottaa huomioon, että kaikille tämä väylä ei ole oman mielipiteen esilletuomiseen luonteva.

Lisäksi kommentit ovat valmiiksi rajautuneita vain Keski-suomalaisen internetpalvelua käyttäviin.

Dearin ja Taylorin tutkimusten tuloksissa (Dear & Taylor 1982, Dearin 1992, 293 mukaan) selvisi, että keskusta-alueen asukkaat ovat sietokyvyltään hyväksyväisempiä erilaisten ihmisten ja laitosten suhteen. Tämä tulos on kytköksissä mahdollisesti myös välinpitämättömyyteen, koska ihmiset ovat usein lähtökohtaisesti tietoisia siitä, että kaupungin keskustassa on monella tapaa vilkkaampaa elämää kuin vähemmän asutetulla alueella. Kyseiseen Dearin ja Taylorin tutkimustulokseen verraten Tourulan aluetta lulu-ilmiön näkökulmasta, voidaan todeta, että vankila ei ole ainoa mielipiteitä jakava hanke alueella. Vankila-alue jää vilkkaan Vaajakosken moottoritien ja junaradan risteykseen (ks. kuva 2). Liikenneväyliin alueella asuvat ovat jo tottuneet. Näiden hankkeiden ollessa tiiviisti lähikäin, herää kysymys siitä, tehostavatko lulumien vaikutukset toisiaan tai vastaavasti vähentävätkö ne joltakin hankkeelta ikävää mainetta. Keski-suomalaisen toteuttama lukijaraati, johon kuului 424 vastaajaa, pitivät muun muassa moottoritietä ei-toivotumpana naapurina kuin vankilaa (ksml.fi 27.09.2019, uutinen 18). Tulos ei edusta tieteellistä otantaa, mutta antaa lisänäkökulmaa siihen, miten ei-toivottuja jotkin hankkeet vastaajien mielestä ovat. Tämän näkökulman huomioon ottaen, monelle Tourulan vankila-alue saattaa ylipyätä näyttäytyä haasteellisena kohteena melusaasteineen. Tämä puolestaan voi lisätä välinpitämättömyyttä maankäytöllisiin kysymyksiin. Alueelle sijoitettava avovankila itsessään ei kaikkien näkökulmasta täytä edes lulumien määritelmää, tai mahdollisesti alueen kohtalo ei kiinnosta osaa paikallisista lainkaan.

Paikalliset tukevat tiedostetusti tai tiedostamattomasti *rakenteellista uudistumista* (3). Rakenteellisen uudistumisen teemalla on kahtalainen merkitys: se tarkoittaa nykyaikaisempaa kaupunkirakentamista, mutta myös pyrkimystä muuttaa sosiaalista rakennetta. Elokuussa 2019 vielä virassaan toiminut Rikosseuraamuslaitoksen pääjohtaja Esa Vesterbacka mainitsi käsitteen 'kuntouttava vankilatoiminta' kommentoidessaan avovankilan ja yhdyskuntaseuraamustoimiston yhdistämistä (ksml.fi, 02.08.2019, uutinen 13). Kuntouttavan näkökulman esiin tuominen painottaa sitä, että vankilasta vapautuminen on prosessi, joka täytyy turvata toimivilla rakenteellisilla puitteilla. Yhteiskuntaan kuntouttaminen tulee nähdä siihen liittymisen mahdollisuutena, jonka paikallisyhteisö voi vapautuville vangeille tarjota. Myös muissa uutisissa ja kommentoissa yhdyskuntaseuraamustoimiston ja avovankilan yhdistymistä kannatetaan (ksml.fi, 24.11.2018, uutinen 2; ksml.fi, 02.08.2019, uutinen 13) ja tiiviimpää rakentamista keskusta-alueella puolletaan (ksml.fi, 08.03.2019,

uutinen 8; ksml.fi, 02.08.2019, uutinen 13). Rakenteellista uudistumista sosiaalisen ulottuvuuden ja sijainnin kautta ilmentävät kommentit vankilasta turvallisena ja rauhallisena naapurina (ks. esim. ksml.fi, 23.11.2018, uutinen 1; ksml.fi, 07.01.2019, uutinen 4) sekä sen potentiaali lisätä avovankien kautta tietoutta rikosseuraamus- ja vankilaelämästä (ksml.fi, 19.07.2020, uutinen 11). *Työllisyyden* (4) teema nousee esiin vankilan rakennusvaiheen yhteydessä, ja lisäksi valmiin vankilan nähdään tarjoavan työpaikkoja. Rakentaminen siis työllistää rakennusalaa, ja vankilan tarjoamien työpaikkojen lisäksi myös avovankien työllistyminen kaupungissa on huomioitu yhteiskuntaan palaamista edesauttavana seikkana (ks. esim. ksml.fi, 23.11.2018, uutinen 1; ksml.fi, 24.11.2018, uutinen 2; ksml.fi, 07.01.2019, uutinen 4). *Turvallisuuden* (5) katsotaan lisääntyvän, sillä esimerkiksi valvonnan kautta vankila-alueen uskotaan olevan erityisen turvallinen (ks. esim. ksml.fi, 23.11.2018, uutinen 1; ksml.fi, 07.01.2019, uutinen 4; ksml.fi 16.07.2019, uutinen 10). Kommenteissa pohditaan myös uusintarikollisuuden vaihtoehtoa siinä yhteydessä, että sellaiseen taipuvaiset vangit eivät jäisi tekemään rikoksia vankilan lähettyville (ksml.fi, 07.01.2019, uutinen 4; ksml.fi, 24.02.2019, mielipidekirjoitus 6).

Keskeisimmät kommentit *sosiaalisen integraation* (1) teemasta keskittyvät yhteisen hyvän ajatukseen. Toinen korostunut vankilaa puolustava teema, *sijainti* (2), on limitynyt osaltaan kaikkiin teemoihin. Integraation ja sijainnin teemat ovat lähes erottamattomat, koska sijainnin nähdään mahdollistavan vankien onnistuneemman takaisinpaluun yhteiskuntaan. Kommentoijat puoltavat vankilaa ”kaikkien voittona” (ksml.fi, 23.11.2018, uutinen 1), ”suvaitsevaisuutena suuressa kuvassa” (ksml.fi, 24.11.2018, uutinen 2) ja kaikkien ihmisryhmien tasapuolisena huomioimisena (ks. esim. ksml.fi, 27.09.2019, uutinen 18). Paremmat oltavat takaavat kestävämmän tulevaisuuden vankeusrangaistuksen jälkeen (ksml.fi, 24.11.2018, uutinen 2). Avovangeille on enemmän työ- ja opiskelupaikkoja Jyväskylässä, ja kommenttien perusteella tämä nähdään myös jyväskyläläisten vankilassa työskentelevien etuna (ks. esim. ksml.fi, 23.11.2018, uutinen 1; ksml.fi, 24.11.2018, uutinen 2; ksml.fi, 02.08.2019, uutinen 13). Eräissä ksml.fi:n uutisissa mainitaan kaupunkisijaintia puoltaen, että noin 70 % vangeista ja puolet yhdyskuntaseuraamustoimiston asiakkaista tulevat Jyväskylästä (ksml.fi, 24.11.2018, uutinen 2).

5.2 Vankilan vastustus

Sijainnin teema (1) korostuu selvimmin myös vankilaa vastustavissa kommentteissa, ja se on yhteydessä myös kaikkiin muihin vastustaviin teemoihin. Kommenttien sävy vaihtelee hyvin kärkkäästä vastustamisesta lievempään vastustavaan suhtautumiseen. Laukaan avovankilan siirtäminen Tourulaan nähdään kommenttien sananmukaisesti ”järjettömänä”, jopa ”itsemurhana” (ksml.fi, 23.11.2018, uutinen 1). Laukaan katsotaan sopivan paremmin vankilaympäristöksi ja palvelevan rauhallisella sijainnillaan paremmin rangaistusta suorittavia (ks. esim. ksml.fi, 23.11.2018, uutinen 1; ksml.fi, 24.11.2018, uutinen 2; ksml.fi, 24.02.2019, uutinen 7). Lisäksi avovankilan nähdään laskevan asuntojen arvoa ja vankilaan käytetty taloudellinen panostus koetaan ”hukkaan heitetyksi rahaksi”, koska ”vankila ei tuota mitään” (ksml.fi, 07.01.2019, uutinen 4). *Ympäristöllinen* (2) sekä *taloudellinen* (3) teema ovat siis olennaisesti yhteydessä sijainnin teemaan. Kommentoijat näkevät vankilan keskeisen paikan lisäävän myös kaupungin *turvattomuutta* (4) (ks. esim. ksml.fi, 23.11.2018, uutinen 1; ksml.fi, 24.11.2018, uutinen 2; 26.12.2018, uutinen 3), koska rikoksen tehneitä ja ”murhamiehiä” (ksml.fi, 24.11.2018, uutinen 2) tulee lähemmäs keskeisiä palveluita. Keskustan tuntuma mielletään ennemmin alueeksi, joka pitäisi valjastaa kaupungin asukkaiden käyttöön, ja paikalle halutaankin mieluummin asuinkerrostaloja ja viheraluetta (ks. esim. ksml.fi, 24.11.2018, uutinen 2; ksml.fi, 07.01.2019, uutinen 4, ksml.fi, 01.04.2019, uutinen 9). Tämä olisi paikallisten mielestä tarkoituksenmukaisempaa. Vankilaa ei siis välttämättä vastusteta, vaan sen paikka nähdään toisaalla – ainakin poissa keskusta-alueelta, erään lukijaraatilaisen mukaan esimerkiksi Keltinmäessä, Keljonkankaalla, Pupuhuhdassa tai Kangasvuoressa (ksml.fi, 27.09.2019, uutinen 18). Kommentit ovat esimerkkejä nimby-ilmiöstä, joista viimeisimmässä vankilalle ehdotetaan jopa osuvampaa sijaintia laitakaupungin alueilta.

Aineistossa esiintyneissä tunteiden värittämissä asenteissa, sekä Addiewellin vankilan sijoittamisprosessin yhteydessä esiin tulleissa paikallisten kokemuksissa, on samankaltaisuutta. Addiewellissa paikalliset kokivat päättäjien ja paikallisten välille syntyneen kuilun. Myös vankilahanketta vastustaneet jyväskyläläiset ovat kokeneet näin. Armstrong (2014, 558) havaitsi Addiewelliin sijoitettavaa vankilaa koskevasta aineistostaan laajan tunneskaalan, jolla paikalliset reagoivat vankilan tuloon. Torjuvaan reaktioon yhteydessä olevat tunnereaktiot, kuten pelko, huoli ja viha, ovat kaikki yhteneviä tunnereaktioita

aineiston mukaan myös jyvaskyläläisissä (vrt. mt. 558). Viha on osittain suoraa ja osittain kytkeytynyt esimerkiksi pelkoon tai inhoon: ”vangit ja vankila tulisi viedä ”kuun pimeälle puolelle””, ”pois vankila!” (ksml.fi, 07.01.2019, uutinen 4), ”murhamiehet ja entiset ja tulevat rikolliset tulevat keskelle kaupunkia” (ksml.fi, 24.11.2018, uutinen 2). Kommenteissa käytetään vankeusrangaistusta suorittavista lisäksi ilmaisuja ”sossuelätit” (ksml.fi, 23.11.2018, uutinen 1), ”raitahousut” (ksml.fi, 07.01.2019, uutinen 4) sekä vankilassa istuvat ovat mahdollisesti ”moninkertaisia murhamiehiä ja lasten raiskaajia” (ksml.fi, 01.02.2019, uutinen 5). Armstrong (2014, 559) on omassa tutkimuksessaan käyttänyt Simmelin ulkopuolisen, ’muukalaisen’, teoriaa ja selittää pelkoreaktiota tämän kautta. Pelon ja huolen ydin löytyy tässäkin tapauksessa yhteisöstä itsestään, kun tiedetään, että paikallinen yhteisö tulee muuttamaan. Paikallisyhteisössä ei kuitenkaan voida olla varmoja siitä, miten ’ulkopuolinen’ eli (vankila)yhteisö muuttaa sitä. (Armstrong 2014, 559.) Tämä suhtautumistapa voi päteä myös vankilan tuloa vastustavissa jyvaskyläläisissä.

Vaikutusmahdollisuuksiin ja tunnereaktioiden vastaamattomuuteen päättäjätasolla jyvaskyläläiset ovat kommentoineet seuraavasti: ”kuntapäättäjien mukaan on ihan sama, onko naapurissa poliisiasema vai vankila” (ksml.fi, 23.11.2018, uutinen 1), ”kansalaisia ei kuunnella, vaan päättäjät päättävät” (ksml.fi, 24.11.2018, uutinen 2) ja ”tyhmä kansa on valinnut tyhmit päättäjät” (ksml.fi, 07.01.2019, uutinen 4). Lisäksi julkaistussa mielipidekirjoituksessa (ksml.fi, 24.02.2019, mielipidekirjoitus 6) on arvosteltu kaupunginjohtaja Timo Koivistoa pelkodemokratian kannattajaksi, koska kaupungin työntekijät eivät uskalla vastustaa hanketta. Saman kirjoituksen kommentissa väitetään, että ”Timo Koiviston johdolla kaupunkiin halutaan kaikkea suurta” (ksml.fi, 24.02.2019, mielipidekirjoitus 6), mikä viittaa päättäjävetoisuuteen yhteisistä hankkeista päätettäessä.

Addiewellin tapauksessa vastustavien kommenttien taustalla oli kokemus siitä, että päättäjätasolla kylä on unohdettu ja sitä pidetään joutomaana, vaikka paikalla on merkittävä historia (Armstrong 2014, 559). Tilanteiden taustat ovat hieman erilaiset, mutta jyvaskyläläisten vastustajien suhtautumistapa on samankaltainen: Tourulaan kaavailtua vankila-aluetta pidetään ”paraatipaikkana” (ksml.fi, 23.11.2018, uutinen 1) ja nimenomaan hyvänä viheralueena tai uuden asutuksen sijaintina. Erään kommentin mukaan ”asuntoja tulisi rakentaa lainkuuliaisille kansalaisille, ei vangeille” (ksml.fi, 24.11.2018, uutinen 2). Osassa vankilaa puoltavista kommenteista taas esitetään kyseisen Tourulan alueen olevan hoitamaton, ”joutomaata ja lepikkoa” (ksml.fi, 07.01.2019, uutinen 4). Joutomaina kaupunkialueilla pidetään maa-alueita, jotka ovat jääneet käyttämättömiksi muun

kaupunkirakentamisen seurauksena, ja ovat usein hylättyjä ja hoitamattomia (lahellakau-pungissa.fi, 2020).

Verraten Addiewellin tapaukseen, jyvaskyläläisissä vastustajissa on saattanut he-rätä kokemus siitä, että osan vankilaa puolustavien lisäksi myös päättäjät näkevät kyseisen Tourulan alueen vain ”joutomaana”, vaikka osa vastustajista kokee alueen kukin eri tavoin arvokkaaksi. Maa-alueiden arvottamisen taustalla ihmisillä voi olla monia henkilökohtaisia syitä. Yleisesti ajatellaan, että tontti on sitä kalliimpi, mitä lähempänä se on keskustaa – näin ollen syntyy helposti mielikuva siitä, että arvokas keskusta-alueen tontti tulee myös käyttää sen mukaisesti, esimerkiksi hyödyksi ”lainkuuliaisille kansalaisille”. Alueeseen suhtautuminen toisaalta arvokkaana ja toisaalta joutomaana, tekee mielenkiintoisen lähtö-asetelman vankilan sijoittamiselle. Joutomaa-ajatus voi tapauksen yhteydessä olla linkki-luluna pidettyyn laitokseen, jos ajatellaan, että joutomaalle sijoitettavaksi mielletään hank-keet, joita ei haluta ”takapihalle”. Kaupungin keskustan tuntumassa alue on kuitenkin mo-nelle asukkaalle läheinen tila. Näiden seikkojen vuoksi rakentaminen kyseiseen paikkaan nähdään mahdollisesti ristiriitaisena. Tästä herää kysymys, mikä todella aiheuttaa tämän ristiriidan? Viheralueen puolustajien kanta lienee se, että aluetta ei juuri tulisi muuttaa, mutta uutta asutusta kannattavat tuovat esiin mielenkiintoisen näkökulman. Asuinkerrosta-lon vertaaminen vankilaan asukkaineen on konkretian tasolla alueellisena muutoksena sama. Näin ollen pelkästään rakennus ja siellä asuvat ihmiset eivät selitä torjuvaa reaktiota. Rakennuksen sekä ihmisyhteisön ominaisuudet – tai näennäiset ominaisuudet, joita leimaa-misteorian kaltaisesti toisille jaamme – selittävät torjuntaa, jolloin asiasta tulee ennen kaik-kea sosiaalinen kysymys. Frank J. Popperin esittämä ajatus (1981, 12; 1985, 8 Krausen 1992, 35 mukaan) alueelle sijoitettavista sosiaalipalveluista näkyy myös Tourulan avovan-kilan tapauksessa: palveluun tai laitokseen suhtaudutaan torjuvasti, koska se tuo mukanaan uuden ihmisyhteisön, mikä puolestaan muokkaa aluetta myös sosiaalisesti.

Teoriaosassa esitelty Dearin (1992, 291) tutkimustulos vastustuksen voimakkuu-desta ei-toivottua laitosta kohtaan kaikkein lähimpänä asuvilla, pätee myös Jyvaskylän vankilan tapauksessa. Käytännössä vastustuksen voimakkuutta kuvaa pitkät oikeusproses-sit, joita aineiston uutisissakin käydään läpi. Esimerkiksi Jyvaskylän Alakaupungin asukas-yhdistyksen ja yksityishenkilöiden kaavavalitukset Korkeimpaan hallinto-oikeuteen asti, sekä oikaisuvaatimukset rakennusluvasta kertovat vahvasta vastarinnasta (ksml.fi, 24.11.2018, uutinen 2; ksml.fi, 07.01.2019, uutinen 4). Vankila-alueen raivaamisen alettua keväällä 2019, osa kaupunkilaisista piti tätä ympäristöririkoksena ja ylipäätään laittomana

(ksml.fi, 01.04.2019, uutinen 9). Prosessin edetessä ja valitusten hylkäämisistä huolimatta Alakaupungin asukasyhdistys vastusti vankilaa voimakkaasti vielä peruskiven muurausvaiheessakin saman vuoden elokuussa (ksml.fi, 02.08.2019, uutinen 13). Keskisuomalaisen mukaan asukasyhdistyksen viimeinen valitus koskien rakennuslupaa oli elokuussa 2019 vielä Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa käsiteltävänä. Yhdistyksen sihteeri Ulla Jylhä kertoi uutisessa, että mikäli vastaus valitukseen on kielteinen, asia viedään Korkeimpaan hallinto-oikeuteen ja tarvittaessa EU-tasolle asti. (ksml.fi, 02.08.2019, uutinen 13.) Jyväskylään siirtyvää vankilaa koskevassa yksityishenkilön kantelussa eduskunnan oikeusasiamiehelle viitataan hankkeen läpinäkymättömyyteen: valittajan mukaan hankkeen taustalla ovat vaikuttaneet hyvä veli -verkostot, rakenteellinen korruptio, valta-asemien väärinkäytökset sekä asiakirjojen manipulointi (ksml.fi, 01.02.2019, uutinen 5). Valitusten tarkka sisältö on vain asianosaisten tiedossa, mutta ainakin osittain nimetyt vastustavat teemat linkittyvät tiiviisti valitusten motiiveihin. Valitukset ovat myös yksi osoitus siitä, että vastustajat kokevat, että heitä ei ole kuunneltu asiassa.

5.3 Erilaisten torjumista, samanlaisten hyväksymistä?

Keskustelusta vankilan siirtymisestä Jyväskylään on aineiston perusteella löydettävissä selkeät ääripäät: iloisen sävyiset ja vastaanottavat kommentit vankilan puolesta, ja erilaisten vastustavien tuntemusten värittämät inhoreaktiot sitä vastaan. Tutkielman kahtiajakautunut asetelma näkyy myös siinä, että aihetta on lähestytty hyödyntämällä esimerkiksi teoreettisia vastinpareja normaali–poikkeava sekä sisä- ja ulkopuoli. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että jaottelu olisi mustavalkoinen, vaan reaktiot ovat häilyvästi torjuviin ja hyväksyviin jakautuneita. Häilyvyyttä kuvaa hyvin erilaisuus–samanlaisuus -akseli. Tässä luvussa akseli toimii apuna teoriassa esiteltyjen käsitteiden havainnollistamisessa aineistosta.

Raja, missä samankaltaisuuden koetaan niin sanottuihin toisiin – tässä tapauksessa avovankeihin – loppuvan, alkaa erilaisuus. Samanlaisuuden ja erilaisuuden kokeminen on hyvin yksilökohtaista, ja näiden kokemusten saavuttaminen vaatii aikaa sekä yksilöiden ja yhteisöjen välistä vuorovaikutusta. Sen sijaan ensireaktiot, joita on käsitelty tutkielmassa hyväksymisen ja nimby-reaktion kautta, ovat nimensä mukaisesti ensimmäisiä, pinnallisia suhtautumistapoja uuteen tulokkaaseen. Erilaisuuden ja samanlaisuuden pohtimista on edeltävissä luvuissa sivuttu suoraan hyväksyvien ja suoraan vastustavien kommenttien kautta, mutta syvempiä syitä kuvaavat myös näiden näkökantojen ulkopuolelle jäävät

kommentit. Esimerkiksi niin sanottuun kampus-keskusteluun on osittain liittynyt syväliempi näkökulma pelkän käsitteestä kiistelemisen sijaan. Lyhyesti kuvattuna keskustelu koskee kampus-käsitteen kyseenalaista käyttöä vankila-alueen nimityksessä. Laukaan avovankilan ja Jyväskylän yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja Tuula Tarvainen perustelee työnimeä 'Rise Jyväskylän kampus' muun muassa sillä, että hänen mukaansa kampus-sana on vapautunut laajempaan käyttöön, ei pelkästään koskemaan yliopistoalueita (ksml.fi, 16.07.2019, uutinen 10). Aiheesta mielipidekirjoituksen kirjoittanut puolestaan toteaa tekstinsä lopussa: "Vangit eivät ole opiskelijoita eivätkä opiskelijat vankeja, rinnastus on loukkaava." (ksml.fi, 27.07.2019, mielipidekirjoitus 12.) Rinnastuksen loukkaavana pitäminen syventää erottelevaa näkökulmaa, ja vie keskustelun ytimen pois kielen ja käsitteen käytöstä. Kirjoituksen lopetus alleviivaa tarvetta jaotella nämä kaksi ryhmää täysin erilleen. Erään tekstiä kommentoineen mielestä tämä ilmentää "ikävää ajattelutapaa, me vastaan muut, yliopistojen kampuksilla kunnon väkeä, kaukana paha maailma, varsinkin vankiloissa, joissa eivät vankit opiskele." (ksml.fi, 27.07.2019, mielipidekirjoitus 12). Keskustelua tulkitsevan positiosta riippuen, mielipidekirjoituksesta voi korostua termin käytön asiallinen oikaisu, mutta vaihtoehtoisesti myös kommentoijan esiin tuoma suhtautuminen vankiyhteisöön, kun "torjuttavia" vankeja verrataan "hyväksyttäviin" opiskelijoihin. Tätä tulkintaa tukee Beckerin poikkeavuuden poliittisen puolen ymmärtäminen: sääntörikkomusten vuoksi vankiyhteisön voidaan poliittisesti katsoa olevan vähemmän arvokas kuin opiskelijayhteisön. Beckerin kysymykseen siitä, onko henkilö poikkeava, jos hän kuuluu eri yhteisöihin samanaikaisesti ja rikkoo toisen sääntöjä, ei ole täysin aukotonta vastata. Jos yksilö esimerkiksi samanaikaisesti kuuluu opiskelijayhteisöön, mutta on myös osa vankiyhteisöä, hänellä on kaksi hyvin erilaista ja eriarvoista asemaa. Lakia rikkoneena yksilö voidaan sillä perusteella nähdä poikkeavana. Kuitenkin vasta vuorovaikutukselliset kohtaamiset määrittelevät, tuotetaanko yksilölle poikkeavuutta. Voisiko kenties toinen päällekkäinen rooli viedä tätä leimaa pois: esimerkiksi opiskeluympäristössä, jossa kaikille pyritään luomaan samat lähtökohdat, potentiaalista erilaisuutta eli poikkeavuutta, ei välttämättä aleta tuottaa yksilölle tässä yhteisössä lainkaan, mikäli yksilö noudattaa uuden yhteisönsä sääntöjä.

Nimellä -palstalle kirjoittanut Keski-suomalaisen päätoimittaja Pekka Mervola jatkaa kritisoimista kampus-käsitteen käytöstä vankila-alueen kutsumanimenä. Kirjoituksen kommenttien perusteella keskusteluun osallistujat ovat tulkinneet tai ainakin nähneet tarpeelliseksi kommentoida myös muita seikkoja, kuin käsitteen käyttöä eri asiayhteyksissä.

Kommenteissa huomautetaan, että ”avotalojen asiakkaita moititaan joka ainoa päivä - - on vaikeuksia löytää asuntoa, työtä, opiskelupaikkaa jne - -” (ksml.fi, 19.07.2019, Nimellä 11). Tämä kommentti kuvaa leimaamisteorian mekanismeja: kommentissa mainittu moittiminen toimii negatiivisena sosiaalisena reaktiona yksilöä kohtaan, mikä tuottaa yksilölle sekundaarista poikkeavuutta. Kokonaisvaltaisempaa sosiaalista torjuntaa kommentissa kuvaa vaikeus päästä osaksi yhteiskuntaa ja sen instituutioita.

Hyväksyvät kommentit luovat kuvaa paikallisten ajattelutavoista huomioida kaikkia ihmisryhmiä tasapuolisesti. Kaikkien pienyhteisöjen ja yksilöiden näkeminen ”samanlaisina tallaajina” (ksml.fi, 01.04.2019, uutinen 9) on ajatus, joka pyrkii rikkomaan erottelvan ja eriarvoistavan rajanvedon kokonaan. Tämän pyrkimyksen mukaisesti erilaisen, poikkeavan tai ulkopuolisen leimaamisesta tulee haastavaa, tai vastaavasti tätä erottelua voidaan tehdä tasapuolisesti kaikille – ei vain vangeille. Erään kommentin mukaan ”avovankilan asukkaiden olevan parempaa ainesta kuin sen ulkopuolella olevat” ja tähän on vastattu ”vaarallisimpien olevan ainakin vankilan ulkopuolella!” (ksml.fi, 24.02.2019, uutinen 7). Vastakkainasettelun sijasta tasavertainen suhtautuminen kaikkiin ihmisiin erilaisina yksilöinä henkilöhistorioineen, voi pelottavimmillaan tuntua hyvin epävarmalta. Jonkinlainen perusuottamuksen ja turvallisuuden tunne tarvitaan onnistuneessa vuorovaikutustilanteessa. Parhaimmillaan kärjekkään leimaamistaipumuksen hillitseminen antaa kuitenkin mahdollisuuden toisille tasa-arvoiseen kohteluun ja itselle oman maailmankuvan laajentamiseen.

6 Pohdinta

Aineiston ja tämän tutkielman puitteissa ei voi ottaa kantaa siihen, kuinka läpinäkyvä vankilahankkeen etenemisprosessi on ollut, ja mitä vaiheita prosessi on kokonaisuudessaan sisältänyt. Kuitenkin aineistosta välittyy torjuvat tunnereaktiot, jotka ovat johtaneet tekoihin esimerkiksi lehtikirjoitusten ja valitusten muodossa. Tämä kuvaa Dearin (1992) tutkimustuloksiin nojaten voimakasta vastarintaa hanketta lähimpänä asuvissa, vaikka yhteisön koko ei olisikaan merkittävän suuri. Tutkielman painotus torjuvan reaktion tarkasteluun on tässä mielessä perusteltu, vaikka aineiston perusteella paikallislehdessä käyty keskustelu enemmän puoltaa kuin vastustaa Jyväskylään siirtyvää vankilaa. Paikallisten torjuvat reaktiot ovat aitoja huolia, joita päättäjätason tulisi ottaa huomioon.

Monessa yhteydessä, kuten ydinkysymyksissä paikallisesta kiistasta maankäyttöön tai sosiaaliseen torjuntareaktioon liittyen, tulee esiin vuorovaikutuksellisuus. Sen huono toimivuus tai puute vaikuttaa lamauttavasti muutosprosesseihin. Vuorovaikutuksellisuuden alle lukeutuvat niin yksilötason arkipäiväiset kohtaamiset kuin paikallisten toimiva, molemminpuolinen yhteys päättäjätasolle. Lulun ja nimbyn yhteyttä tunnepuoleen ja sen merkitystä muutosprosesseissa ei pitäisi sivuuttaa. Reaktiot kertovat yksilöstä ja yhteisöstä itsestään, ja laittaa näin ollen pohtimaan myös oman henkilökohtaisen alueen merkitystä. Tämä tutkielma valottaa vain pintapuolisesti reaktioiden mahdollisia taustasyitä. Niiden esiin tuominen on kuitenkin itsessään merkittävää aiheen esillä pitämiseksi, sillä tilakiistat tulevat olemaan myös jatkossa todellisia ilmiöitä. Laaja ja hajautunut tutkimuskenttä osoittaa, että niin yksilöllisellä kuin yhteiskunnallisellakin tasolla on aihetta jatkotutkimukselle. Hanke, jonka mukana seuraa myös uusi ihmisyhteisö, luo päälinjana kahdenlaisia muutoksia: konkreettisen muutoksen maankäytöllisesti sekä ihmisyhteisön muodossa alueen sosiaalisen ympäristön muokkautumisen. Voimakkaan torjuntareaktion syvempi ymmärtäminen on olennaista onnistuneiden hankkeiden eteenpäin viemisessä. Käytännössä huolta voisi lieventää paikallisten riittävällä ja läpinäkyvällä tiedottamisella hankkeiden suunnitteluvaiheesta lähtien, jolloin mahdollisimman kattava tietopohja valmistaisi asukkaita asteittain tulevaan muutokseen.

Simmeliä mukailten, tilalliset merkitykset ovat konkreettisen lisäksi symbolisia, kuten läheisyyden ja kaukaisuuden – tai tuttuuden ja vierauden – kokemukset. 'Muukalainen' kuvaa hyvin tilannetta, jossa vielä vaeltajan asemassa oleva vankilayhteisö koettaa päästä osaksi "sisäpiiriä" eli kaupunkiyhteisöä. Asetelmasta mielenkiintoisen tekee se, että avovangit liikkuvat usein vapaana kaupungissa, ja yhdyskuntaseuraamustoimiston asiakkaat ovat vapaita liikkumaan koko ajan. Tilanne on ollut sama vankilan toimiessa Laukaassa, mutta pian myös vankilarakennus siirtyy Jyväskylään. Tämä tosiseikka kuvastaa muutosten eri tasoja: konkreettiset ja silmännähtävät asiat vaikuttavat suhtautumiseemme eri tavoin ja eri aikavälillä kuin symboliset tai vuorovaikutukselliset asiat. Nimby-reaktion saattaa herättää pelkkä oman asuinalueen muutossuunnitelmista kuuleminen, jolloin ensireaktioon vastaaminen on hyvin tärkeää. Vaihe, jossa luluna pidettävä laitos on jo tietyllä asuinalueella, tulisi olla tilanteeltaan sellainen, että nimby-reaktiot, tietämättömyyden ja vierauden tunteen aiheuttama pelko sekä erilaisuuden kohtaamisen valmius olisivat sillä tasolla, että aidolle vuorovaikutukselle olisi tilaa. Luluista tulisi keskustella avoimesti paikallisia hankkeita toteutettaessa, ja nimby-reaktiota voisi pysähtyä pohtimaan yksilötasolla.

Reaktiolla on potentiaalia muuttua rakentavaksi vuorovaikutukseksi kiistan sijasta. Vuorovaikutuksen myötä syntyy jotain uutta: ehkä jotain suvaitsevaisempaa, nykyaikaisempaa ja kestävämpää – ja lopulta paikallisella tasolla maailmaa muuttavaa.

Erilaisten yhteisöjen välisen toimivan vuorovaikutuksen saavuttamiseen tarvittavaa aikaa on mahdotonta määrittää. Näkökulmaa ajalliseen aspektiin ja kokonaisvaltaisempaan ajatteluun tuo teoriaosan käsitteiden synnyn ja jatkuvuuden pohtiminen. Poikkeavuus ja ulkopuolisuus ovat käsitteinä eristäviä ja niissä on negatiivinen sävy. Toisaalta niimeämällä tietyt leimaamisilmiöt sosiaalisessa kanssakäymisessä teemme ne näkyviksi. Se, miten esimerkiksi leimaamisteoria esittää taipumuksen leimaamiseen, ja miten jo lapsena voidaan luoda alku stigman syntymiselle, saa kyseenalaistamaan esimerkiksi todellisen suvaitsevaisuuden saavuttamisen haasteet. Teorian yhteydessä esitetty pelkistys vanhempien aloittamasta negatiivisesta reagoinnista yksilöön ja sen jatkuvuus myöhemmin, ei tietystikään ole ensisijaisesti suvaitsevaisuuskysymys, mutta pohjimmiltaan myös kasvatus perustuu ”normaalihakuisuuteen”. Tämän voi käsittää sellaisen esimerkkikäyttäytymisen siirtämisenä, joka on aikakauteen ja kulttuuriin sopiva. Myös siis stigmatisointi, jonkin poikkeavana pitäminen, siirtyy tällä tavoin vanhemmalta lapselle. Käytämme symbolisella tasolla stigmaa merkitäksemme yhteisöstä ne poikkeavat yksilöt, joita emme esimerkiksi halua naapuriksemme.

Leimaamisteoria ei kuitenkaan ole vain pessimistinen, vaan ottaa huomioon yksilön koko elämänsäkaaren: elämää muuttavia valintoja voi tietoisesti tehdä aikuisiällä, jolloin yhteisön palaute positiivisempaan suuntaan muuttuneessa käytöksessä on ensiarvoisen tärkeää. Vasta yksilöiden välinen vuorovaikutus, jossa kaupunki- ja vankiyhteisö sekoittuvat, tulee näyttämään todellisen integroitumisen rakenteellisesti uudelleenlaiseen ja nykyaikaiseen kaupunkirakentamiseen ja -elämään. Tämän ajatuksen pohjalta kaupunkiyhteisöllä on halutessaan mahdollisuus tarjota vankiyhteisölle toimiva ympäristö harjoitella siviilielämää, johon he joka tapauksessa ovat ennemmin tai myöhemmin vapautumassa. Vastaavasti vankiyhteisöllä on oma vastuunsa toimia sääntöjä noudattaen – aivan kuten kaikilla muillakin.

Erilaisuuden raja on hyvin häilyvä, jos rajaa on lopulta mahdollista piirtää ollenkaan. Nimby ja lulu oikeastaan kertovat myös normaalien, Goffmanin mukaan määriteltynä, erilaisuudesta: kun kaupunkiin tulee hanke, paikallisten reaktioon vaikuttavat hyvin todennäköisesti seuraavat kolme seikkaa: kuinka lähellä laitos on omaa kotia, mitkä ovat laitoksen ominaisuudet – päällimmäisinä haitat ja hyödyt – ja mitkä ovat henkilön omat

yksilölliset, esimerkiksi persoonallisuuden, ominaisuudet. Näistä erityisesti tutkielman tuloksissakin esiin noussut sijainti, sekä yksilötason eroavaisuudet saavat meistä kaikista toisimme nähden erilaisia. Läheisyys–kaukaisuus -akselilla ajateltuna asuinsijainti vaikuttaa konkreettisesti läheisyyden kokemukseen, ja Simmelin teoriaan nojaten myös symbolisen läheisyyden kokeminen erottaa toiset sopeutuvimmiksi ja hyväksyvimmiksi, ja toiset uutta tulokasta kohtaan varautuneemmiksi. Muun muassa nämä seikat huomioiden, ja niiden vaikutuksesta, samanaikaisesti kaikki ovat myös potentiaalisia leimaajia. Laitos, jonka ominaisuus on uusi ihmisyhteisö, haastaa jokaisen yksilötasolla peilaamaan omaa erilaisuuttaan tai samanlaisuuttaan vieraaseen yhteisöön. Erään kommentin mukaan ”suvaitsevaisuus suuressa kuvassa” (ksml.fi, 24.11.2018, uutinen 2) tiivistää pääajatuksen, johon tulisi huomioida myös ajallinen suurempi kuva. Se, miten opetamme jälkipolvia suhtautumaan näennäiseen erilaisuuteen, tulee näkymään heidän tulevaisuudessaan. Sosiaalinen kestävä kehitys on roolista riippumatta kaikkien tehtävä, eikä se ole siinä mielessä helppo, että ihmisillä on vuorovaikutuksen kautta tahatonkin valta-asema vaikuttaa toistensa elämän kulkuun.

7 Aineisto

Keskisuomalainen (23.11.2018, Kotimaa, 1): Nyt se on varmaa: Asukkaat hävisivät oikeudessa, avovankila muuttaa Jyväskylän keskustan kupeeseen. Kirjoittaja: Rai Suihkonen. Saatavilla: <https://www.ksml.fi/kotimaa/Nyt-se-on-varmaa-Asukkaat-h%C3%A4visiv%C3%A4t-oikeudessa-avovankila-muuttaa-Jyv%C3%A4skyl%C3%A4n-keskustan-kupeeseen/1288171> Luettu: 11.02.2020.

Keskisuomalainen (24.11.2018, Kotimaa, 2): Vankilan rakentaminen Jyväskylään alkane keväällä – asukasyhdistys miettii jo uusia kapuloita rattaisiin. Kirjoittaja: Rai Suihkonen. Saatavilla: <https://www.ksml.fi/kotimaa/Vankilan-rakentaminen-Jyv%C3%A4skyl%C3%A4n-alkanee-kev%C3%A4ll%C3%A4-asukasyhdistys-miettii-jo-uusia-kapuloita-rattaisiin/1288733> Luettu: 11.02.2020.

Keskisuomalainen (26.12.2018, Kotimaa, 3): Tourulan avovankilan rakennuslupa laitettiin vetämään. Kirjoittaja: Satu Kakkori. Saatavilla: <https://www.ksml.fi/kotimaa/Tourulan-avovankilan-rakennuslupa-laitettiin-vet%C3%A4m%C3%A4n/1303433> Luettu 11.02.2020.

- Keskisuomalainen (07.01.2019, Kotimaa, 4): Edelleen kapuloita Tourulan uuden avovankilan rattaisiin – rakennuslupahakemukseen on jätetty huomautuksia. Kirjoittaja: Eeva Salminen. Saatavilla: <https://www.ksml.fi/kotimaa/Edelleen-kapuloita-Tourulan-uuden-avovankilan-rattaisiin-%E2%80%93-rakennuslupahakemukseen-on-j%C3%A4tetty-huomautuksia/1307818> Luettu 11.02.2020.
- Keskisuomalainen (01.02.2019, Kotimaa, 5): Avovankilan siirrosta kantelu eduskunnan oikeusasiamiehelle – ”Asiakirjojen manipulointia, korruptiota, ’hyvä veli’ -verkostoja ja valta-aseman väärinkäyttöä”. Kirjoittaja: Eeva Salminen. Saatavilla: <https://www.ksml.fi/kotimaa/Avovankilan-siirrosta-kantelu-eduskunnan-oikeusasiamiehelle-%E2%80%93-Asiakirjojen-manipulointia-korruptiota-hyv%C3%A4-veli-verkostoja-ja-valta-aseman-v%C3%A4r%C3%A4nk%C3%A4ytt%C3%B6/1319415> Luettu 11.02.2020.
- Keskisuomalainen (24.02.2019, Mieliopidekirjoitus, 6): Pelkodemokratiaa. Kirjoittaja: Pekka Mervola. Saatavilla: <https://www.ksml.fi/mielipide/mieliopidekirjoitus/Pelkodemokratiaa/1331434> Luettu: 11.02.2020.
- Keskisuomalainen (24.02.2019, Kotimaa, 7): Tourulan avovankila sai rakennusluvan, rakentaminen käynnistyy. Kirjoittaja: Satu Kakkori. Saatavilla: <https://www.ksml.fi/kotimaa/Tourulan-avovankila-sai-rakennusluvan-rakentamisen-k%C3%A4ynnistyy/1331698> Luettu 11.02.2020.
- Keskisuomalainen (08.03.2019, Kotimaa, 8): Avovankilan rakennusluvasta kolme oikaisuvaatimusta – rakentaminen voi silti alkaa vakuutta vastaan. Kirjoittaja: Eeva Salminen. Saatavilla: <https://www.ksml.fi/kotimaa/Avovankilan-rakennusluvasta-kolme-oikaisuvaatimusta-%E2%80%93-rakentaminen-voi-silti-alkaa-vakuutta-vastaan/1337691> Luettu 11.02.2020.
- Keskisuomalainen (01.04.2019, Kotimaa, 9): Tourulan avovankilan tontilla alkoi raivaaminen Jyväskylässä – vastustajat pitävät töiden aloittamista laittomana ja ympäristörikoksena. Kirjoittaja: Eeva Salminen. Saatavilla: <https://www.ksml.fi/kotimaa/Tourulan-avovankilan-tontilla-alkoi-raivaaminen-Jyv%C3%A4skyl%C3%A4ss%C3%A4-%E2%80%93-vastustajat-pit%C3%A4vt%C3%A4-t%C3%B6iden-aloittamista-laittomana-ja-ymp%C3%A4rist%C3%B6rikoksena/1350050> Luettu 11.02.2020.

Keskisuomalainen (16.07.2019, Kotimaa, 10): Jyväskylän avovankilan rakennustyömaa etenee, mutta miksi sitä kutsutaan kampukseksi? Kirjoittaja: Justus Vento. Saatavilla: <https://www.ksml.fi/kotimaa/Jyv%C3%A4skyl%C3%A4n-avovankilan-rakennusty%C3%B6maa-etenee-mutta-miksi-sit%C3%A4-kutsutaan-kampukseksi/1406026> Luettu 11.02.2020.

Keskisuomalainen (19.07.2019, Nimellä, 11): Rikollisten yliopisto nousee Jyväskylään. Kirjoittaja: Pekka Mervola. Saatavilla: <https://www.ksml.fi/paakirjoitus/nimella/Rikollisten-yliopisto-nousee-Jyv%C3%A4skyl%C3%A4n/1407142> Luettu 11.02.2020.

Keskisuomalainen (27.07.2019, Mieliopidekirjoitus, 12): Mieliopide: Vankilakampus on loukkaava ja mauton käsite. Kirjoittaja: Aimo Murtomäki. Saatavilla: <https://www.ksml.fi/mieliopide/mieliopidekirjoitus/Mieliopide-Vankilakampus-on-loukkaava-ja-mauton-k%C3%A4site/1411425> Luettu: 11.02.2020.

Keskisuomalainen (02.08.2019, Kotimaa, 13): Jyväskylän vankila on tilaratkaisuna uusi avaus Suomessa – vankilatoiminnan siirto sai kuitenkin voimakasta vastustusta lähialueiden asukkailta. Kirjoittaja: Pertti Perämäki. Saatavilla: <https://www.ksml.fi/kotimaa/Jyv%C3%A4skyl%C3%A4n-avovankila-on-tilaratkaisuna-uusi-avaus-Suomessa-%E2%80%93-vankilatoiminnan-siirto-sai-kuitenkin-voimakasta-vastustusta-l%C3%A4hialueiden-asukkailta/1414103> Luettu: 11.02.2020.

Keskisuomalainen (06.08.2019, Pääkirjoitus, 14): Kielitoimistolta ryhdikäs tyrmäys vankilakampukselle. Kirjoittaja: Pekka Mervola. Saatavilla: <https://www.ksml.fi/paakirjoitus/Kielitoimistolta-ryhdik%C3%A4s-tyrm%C3%A4ys-vankilakampukselle/1416408> Luettu: 12.02.2020.

Keskisuomalainen (06.08.2019, Kotimaa, 15): Suomen virallinen kielipoliisi jyrähtää: avovankila ei ole kampus. Kirjoittajat: Jaakko Närhi, Pertti Perämäki. Saatavilla: <https://www.ksml.fi/kotimaa/Suomen-virallinen-kielipoliisi-jyr%C3%A4ht%C3%A4-avovankila-ei-ole-kampus/1416307> Luettu: 12.02.2020.

Keskisuomalainen (06.08.2019, Kotimaa, 16): Onko ”kampus” sopiva nimitys vankila-alueelle? – Näin jyväskyläläiset kommentoivat. Kirjoittaja: Justus Vento. Saatavilla:

<https://www.ksml.fi/kotimaa/Onko-%E2%80%9Dkampus%E2%80%9D-sopiva-nimitys-vankila-alueelle-%E2%80%93N%C3%A4in-jyv%C3%A4skyl%C3%A4iset-kommentoivat/1416315> Luettu: 12.02.2020.

Keskisuomalainen (14.08.2019, Kotimaa, 17): KHO hylkäsi ja jätti tutkimatta vankilavalituksia. Kirjoittaja: Eeva Salminen. Saatavilla: <https://www.ksml.fi/kotimaa/KHO-hylk%C3%A4si-ja-j%C3%A4tti-tutkimatta-vankilavalituksia/1420486> Luettu: 12.02.2020.

Keskisuomalainen (27.09.2019, Kotimaa, 18): Tässä ovat kolme inhokkia, joita lukijat eivät haluaisi naapuriinsa – avovankila ei ole yksi niistä. Kirjoittaja: Satu Kakkori. Saatavilla: <https://www.ksml.fi/kotimaa/T%C3%A4ss%C3%A4-ovat-kolme-inhokkia-joita-lukijat-eiv%C3%A4t-haluaisi-naapuriinsa-%E2%80%93avovankila-ei-ole-yksi-niist%C3%A4/1442450> Luettu: 12.02.2020.

8 Lähteet

Armstrong, Sarah (2014): Environment and Planning A 2014, 46, 550–565. Saatavilla: <https://doi.org/10.1068/a45407> Viitattu 22.04.2020.

Becker, Howard S. (1963): Outsiders. New York: The Free Press of Glencoe, A Division of The Macmillan Company.

Dear, Michael (1992): Understanding and Overcoming the NIMBY Syndrome American Planning Association. Journal of the American Planning Association; Summer 1992; 58, 3; ProQuest, 288. Saatavilla: <https://doi.org/10.1080/01944369208975808> Viitattu 08.04.2020.

Goffman, Erving (1968): Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity. Harmondsworth, Middlesex, England: Penguin Books Ltd.

Kaltiala-Heino, Riittakerttu, Poutanen, Outi ja Välimäki Maritta (2001): Sairauden häpeällinen leima. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 117(6):563-570. Saatavilla: <https://www.duodecimlehti.fi/duo92138> Viitattu: 07.05.2020.

Kartat:

<https://www.google.com/maps/@62.3172584,25.9701997,636m/data=!3m1!1e3?hl=fi> 14.05.2020

<https://www.google.fi/maps/place/Ramonin-katu+4,+40100+Jyv%C3%A4skyl%C3%A4/@62.2456143,25.7581986,348m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x46857413a7f666dd:0x376b1a7cb65f0ecb!8m2!3d62.2452646!4d25.7605482> 14.05.2020

Kivivuori, Janne, Aaltonen, Mikko, Näsi, Matti, Suonpää, Karoliina ja Danielsson, Petri (2018): Kriminologia: rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Kopomaa, Timo ja Peltonen, Lasse: Johdanto. Teoksessa Kopomaa, Timo, Lasse Peltonen ja Tapio Litmanen (toim.): Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta. Helsinki 2008, Gaudeamus Oy, 9.

Krause, Jerrald D. (1992): The Effects of Prison Siting Practices on Community Status Arrangements: A Framework Applied to the Siting of California State Prisons. Crime & Delinquency, 38 (1): 29. Saatavilla: <https://doi.org/10.1177/0011128792038001003> Viitattu 08.04.2020.

Kriminaalihuollon tukisäätiö (2020): Vangin päivä vankilassa. Saatavilla: <https://www.krits.fi/tietoa/lasten-sivut/vangin-paiva/> 08.05.2020.

Martin, Randy (2000): Community Perceptions About Prison Construction: Why Not In My Backyard? The Prison Journal, 80:3. Saatavilla: <https://doi.org/10.1177/0032885500080003003> Viitattu 08.04.2020.

Martin, Randy ja Myers, David L. (2005): Public Response to Prison Siting: Perceptions of Impact on Crime and Safety. Criminal Justice And Behavior, 32:2. Saatavilla: <https://doi.org/10.1177/0093854804272890> Viitattu 08.04.2020.

Mikä on joutomaa? (2020): <http://www.lahellakaupungissa.fi/paikat/joutomaa/mika-on-joutomaa/> Viitattu 19.05.2020.

Opsal, Tara ja Malin, Stephanie A. (2019): Prisons as LULUs: Understanding the Parallels between

- Prison Proliferation and Environmental Injustices. *Sociological Inquiry*, Vol. xx, No. x, 2019, 1–24. <https://doi.org/10.1111/soin.12290> Viitattu 23.04.2020.
- Rikosseuraamuslaitos (2019): Vankilat. Saatavilla: <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjyhteystiedot/vankilat.html> Viitattu 08.05.2020.
- Rikosseuraamuslaitos (2020): Arvot ja strategia. Saatavilla: <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/arvot.html> Viitattu 02.04.2020.
- Rikosseuraamuslaitos (2020): Laukaan vankila. Saatavilla: <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjyhteystiedot/vankilat/laukaanvankila.html> 08.05.2020
- Schively, Carissa (2007): Understanding the NIMBY and LULU Phenomena: Reassessing Our Knowledge Base and Informing Future Research. *Journal of Planning Literature*, 21:3. Saatavilla: <https://doi.org/10.1177/0032885500080003003> Viitattu 07.04.2020.
- Shichor, David (1992): Myths and Realities in Prison Siting. *Crime & Delinquency*, 38:1, s. 70–87. Saatavilla: <https://doi.org/10.1177/0011128792038001005> Viitattu 20.04.2020.
- Tilastokeskus (2020): Käsitteet: rangaistuslaitos. Saatavilla: <https://www.stat.fi/meta/kas/rangaistuslaito.html#tab2> Viitattu 12.05.2020
- Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli (2018): Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Wolff, Kurt H. (1950): *The Sociology of Georg Simmel*. The Free Press. Toronto, Ontario: Collier-Macmillan Canada, Ltd.